

U N I V E R Z I T A   K A R L O V A

Pedagogická fakulta

CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

**Analýza dopadu nepříznivého demografického vývoje do
středních škol v jednotlivých krajích ČR a následná opatření
zřizovatelů těchto škol**

Závěrečná diplomová práce

Autor: Ing., Bc. Karel Matějů
Obor: Management vzdělávání
Forma studia: kombinované
Vedoucí práce: Doc. Jaroslav Kalous, Ph.D.
Datum odevzdání práce: 29.11.2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou diplomovou práci vypracoval sám za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Ing., Bc. Karel Matějů .....

Poděkování

Děkuji tímto doc. Jaroslavu Kalousovi za cenné rady při zpracování diplomové práce.

Resumé

Závěrečná diplomová práce se zabývá nepříznivým demografickým vývojem v jednotlivých krajích České republiky a jeho dopadem do středních škol.

Komentuje aplikaci zřizovatelských kompetencí a opatření v době úbytku žáků středních škol v jednotlivých krajích.

Zjištěné údaje jsou analyzovány a slouží jako výchozí materiál k nastínění ideálního modelu – jak postupovat při slučování škol a jaké faktory ovlivňují průběh slučování či rušení těchto zařízení.

V závěru se zabývá spoluprací nově vzniklých subjektů, synergií škol a tvorbou nově vzniklých pracovních týmů. Popisuje proces řízení změny a její jednotlivé fáze.

Zdrojem informací je aktuální manažerská literatura a dále webové stránky jednotlivých krajů – jejich výroční zprávy o stavu vzdělávací soustavy v příslušném kraji a koncepce vzdělávání v kraji za určité období. Jako zdroj informací dále slouží zápisy ze zastupitelstev krajů a koncepčních oddělení odborů školství.

Závěrečná práce přináší celkový pohled na slučování středních škol v celé České Republice a může sloužit jako pomocný materiál pro pracovníky organizačních oddělení odborů školství na krajských úřadech. Dále může být dobrou pomůckou pro ředitele středních škol při procesu optimalizace škol a může poskytovat praktické rady, jak zvládnout probíhající transformaci ve školství.

Summary

This diploma thesis engages in adverse demographic development in the regions of the Czech Republic and its impact on schools.

It comments on the application founding competencies and measures at the time of losing of secondary schools pupils in each regions.

Discovered data are analyzed and they're used as like as starting material for outlining the ideal model – how to act in the merging of schools and which factors influence the course of merging and abolishing these devices.

The conclusion deals with cooperation of newly formed entities, synergies of schools and the creation of newly formed teams. It describes the process of controlling the change and its individuals phases.

The source of the informations is the current managerial literature and the websites of the regions – their annual reports of the state of the educational system in the region concerned and the concept of education in the region for a certain period. As a source of information also serves minutes of regional councils and policy department education departments. Final thesis gives a complete view of the merging of secondary schools in the Czech Republic and can serve as an auxiliary material for the employees of the organizational personnel department at regional offices. Farther away, it can be a good tool for the directors of secondary schools in the process of optimization of schools and it can provide the practical advises on how to handle the ongoing transformation in education.

Klíčová slova

Demografický vývoj

Analýza demografického vývoje

Optimalizace škol

Synergie škol

Zřizovatelé škol

Kompetence zřizovatelů škol

Krajské úřady

Zastupitelstvo kraje

Koncepce krajů

Výroční zpráva o stavu vzdělávací soustavy

Řízení změn

Týmová spolupráce

Obsah

Úvod	9
1 Cíl práce	10
2 Faktory ovlivňující demografický vývoj	10
2.1 Demografická situace a její vliv na školství	12
3 Vzdělávací soustava v ČR	13
3.1 Volba vzdělávací cesty	15
3.2 Dosažené vzdělání na SŠ	16
4 Školy státní – kompetence MŠMT a ostatních zřizovatelů	17
4.1 Kompetence MŠMT	17
4.2 Kompetence MO, MV, MS, MZV ve věcech zřizování škol	20
4.3 Přímou řízené organizace MŠMT	20
4.4 Zřizovatelské kompetence KÚ	21
4.5 Obce a jejich kompetence	22
5 Kraje a krajské úřady – pravomoci a působnost	23
5.1 Krajský úřad	23
5.2 Zastupitelstvo kraje	23
5.3 Rada kraje	24
5.4 Hejtman kraje	24
6 Školy církevní a soukromé	24
6.1 Zastoupení škol církevních a soukromých	24
7 Celkový demografický vývoj ve školách v ČR, makroekonomické ukazatele	25
8 Stručná charakteristika jednotlivých krajů – počty a druhy středních škol, oborová struktura a demografický vývoj	30
8.1 Moravskoslezský kraj	30
8.2 Jihomoravský kraj	33
8.3 Plzeňský kraj	35
8.4 Liberecký kraj	37
8.5 Ústecký kraj	39
8.6 Středočeský kraj	41
8.7 Královéhradecký kraj	42
8.8 Kraj Vysočina	44
8.9 Jihočeský kraj	48

8.10 Karlovarský kraj	49
8.11 Pardubický kraj	51
8.12 Zlínský kraj	53
8.13 Olomoucký kraj	55
8.14 Praha	57
9 Střední školy z pohledu celé ČR	57
9.1 Reakce veřejnosti na slučování škol	58
10 Analýza zjištěných údajů o nepříznivém demografickém vývoji a následném dopadu do středních škol	58
11 Postoj MŠMT k počtu středních škol uvedených v rejstříku škol a stanoviska hejtmanů	62
11.1 Optimalizace škol – její možná rizika	62
11.1.1 Úloha středních škol ve společnosti, v menších městech	63
12 Ideální model slučování SŠ, úloha managementu při slučování škol	64
12.1 Management školy a jeho úloha při slučování škol	66
12.1.1 Řízení změny v podmínkách škol	66
12.1.2 Problematika synergie u slučovaných škol – pojetí v moderním managementu...	69
12.1.3 Týmová spolupráce v nově vzniklých subjektech	71
12.1.4 Slučování škol z pohledu ředitele	71
13 Závěr	72
Použitá literatura	74
Seznam zkratk	80
Seznam tabulek a grafů	81

Úvod

Po roce 1989 došlo v ČR k rozsáhlým společenským změnám. V důsledku těchto změn zaznamenáváme nepříznivý demografický vývoj, který se samozřejmě odráží v primární i sekundární sféře vzdělávání v ČR.

Porodnost ovlivňují faktory biologické a nebiologické, jejichž stručná charakteristika je uvedena dále. V důsledku klesajícího počtu žáků ZŠ a SŠ dochází k optimalizaci základních a středních škol v celé ČR.

První snahy vlády o optimalizaci se projevily již v letech 1995 – 2000, kdy bylo sloučeno několik středních škol a následně vznikly nové právní subjekty.

Optimalizační snahy pokračovaly s menší razancí až do období roku 2003, kdy opět nabraly na síle a v současné době neexistuje kraj, který by neprovedl vlastní analýzu demografického vývoje a následně alespoň nastínil další demografický vývoj a možné dopady do sítě SŠ.

Tyto studie byly provedeny ve spolupráci s ČSÚ a bohužel se jejich závěry potvrdily. Je jisté, že střední školy budou přijímat klesající počet žáků a budou kapacitně méně naplněné.

Nacházíme se v období hospodářské recese, nedostatku finančních prostředků, které plynou do jednotlivých kapitol státního rozpočtu. Naplněnost SŠ je dána počtem uchazečů o konkrétní obor, celkovým demografickým vývojem a regionálním umístěním vzdělávacího zařízení. Svou roli zde pochopitelně hraje také image školy, výsledky výchovně vzdělávací práce atd. Musíme si uvědomit, že poloprázdné SŠ nejsou ekonomicky únosné pro společnost. Normativ na jednoho žáka zůstává neměnný, počet žáků ve třídách klesá a to jsou důvody k zamyšlení nad počtem SŠ a k jejich následnému slučování či rušení. Tato opatření jsou bolestivá pro učitele a žáky, nejsou kladně přijímána ani veřejností, ale jsou nezbytná. Ohlédneme-li se zpět, zjistíme, že po roce 1989 vzniklo mnoho nových vzdělávacích zařízení. Vznik nových subjektů nebyl nikterak regulován a jejich počet se výrazně zvýšil. Zde možná nacházíme příčinu stávajícího stavu – připočteme-li ovšem faktory, které demografický vývoj ovlivňují (porodnost atd.). Hovoříme často o integraci, inkluzi, o vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Zdá se ale, že tyto snahy mají spíše ekonomický podtext.

V rámci optimalizačních snah je nutné brát v úvahu regionální umístění školy. Lépe a jednodušeji se bude slučovat v krajských nebo bývalých okresních městech. V menších městech plní jediná SŠ funkci nejen vzdělávací, ale také kulturní a společenskou.

Práce popisuje redukci (zeštíhlení) školských zařízení v oblasti středního vzdělávání z pohledu zřizovatele a v závěru ukazuje možná řešení z pohledu ředitele školy.

Práce je použitelná ve sféře řízení škol, zejména v organizačních odděleních odborů školství v jednotlivých krajích. Může být také dobrou pomůckou pro ředitele škol, u kterých se začíná plně projevovat nepříznivý demografický vývoj. Zejména řízení změny, synergie škol a vytváření týmů včetně týmové spolupráce jsou užitečnými radami, jak „proplout“ bouří slučování škol v době plné změn.

1 Cíl práce

Cílem práce je analyzovat veškeré dostupné údaje o průběhu demografického vývoje v jednotlivých krajích a porovnat opatření zřizovatelů ke zvýšení kvality vzdělávání a ekonomické efektivity středního školství v období demografického poklesu. Pozornost je věnována zejména počtu a druhům (oborové struktuře) slučovaných škol v jednotlivých krajích.

Zdrojem informací jsou materiály uvedené na www stránkách jednotlivých krajů, materiály ze zasedání rad krajů, zastupitelstev krajů, regionální a odborný aktuální tisk atd.....

Je nutné si uvědomit, že v době plné změn, voleb do krajských zastupitelstev atd., musíme považovat údaje v této práci za platné v době jejího vzniku. Již nyní lze s určitostí konstatovat, že optimalizační snahy budou pokračovat i po zvolení nových zastupitelů a okruh slučovaných škol se výrazně zvětší.

Obsahem práce je ucelený pohled na uvedenou problematiku. V práci jsou uvedena jednotlivá opatření zřizovatelů škol s krátkým komentářem.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou, obě části jsou zřetelně oddělené.

Závěr práce je věnován vytvoření „ideálního modelu“ slučování škol, jak postupovat při procesu slučování škol a zároveň činností managementu školy v tomto případě.

2 Faktory ovlivňující demografický vývoj

Demografický vývoj ovlivňují *biologické a nebiologické* faktory

A) Biologické faktory

Mezi biologické faktory ovlivňující porodnost lze zařadit například zdraví dané populace nebo možnost určité epidemie či jiné nepříznivé situace, která právě zdraví poškodí. Biologické předpoklady pro početí a porození dítěte ve velké míře ovlivňuje medicína a její rozvoj. Velký vliv na ně má také prostředí a životní podmínky.

B) Nebiologické faktory

a) Interrupce

Například v roce 1986 bylo interrupcí přerušeno 83 564 těhotenství, v roce 1987 dokonce 109 626. „Nejdrastičtější“ rokem v počtu provedených interrupcí byl rok 1988, kdy bylo provedeno 113 730 interrupcí. Tato čísla by tedy mohla ukazovat, o kolik dětí „přišla“ tehdejší populace. Je jasné, že legální interrupce nezabránila narození přesně takového počtu dětí, jaký udávají zmíněná čísla.

b) Antikoncepce

Užíváním antikoncepce přirozeně dochází k účinnějšímu plánování rodičovství. Lidé si v podstatě mohou téměř stoprocentně naplánovat, kdy přivedou potomka na svět (pokud o to ovšem vůbec stojí). Samozřejmě tak dochází k rapidnímu snížení nechtěného otěhotnění.

c) Politická situace

Politická situace v dané zemi je velmi zásadním faktorem pro vývoj porodnosti. Tento faktor může porodnost ovlivnit jak přímo, tak i nepřímo, a to hned několika způsoby. V dnešní době, kdy jsou lidé o politickém dění neustále informováni, politika ovlivňuje životy lidí v mnoha oblastech. Porodnost a zakládání rodiny nejsou samozřejmě výjimkou. Jedním z důležitých faktorů je samotná stabilita či naopak nestabilita dané politiky. V době nestabilní politiky panuje mezi lidmi často pocit nejistoty a obavy z blízké budoucnosti. To samozřejmě příliš nenahrává zakládání rodin a rození dětí. V těchto dobách bývají lidé mnohem obezřetnější a zdrženlivější v důležitých životních krocích.

Porodnost může být ovlivněna novými zákony například v sociální sféře. Změny týkající se mateřské dovolené, přídavků na děti, zvýhodnění rodin s dětmi, určování výše porodného či školného mohou mít neobvykle velký vliv při rozhodování o založení rodiny. Nedostatek bytů, jejich vysoká cena nebo neuspokojivý stav bývaly a stále jsou možnou příčinou pro snížení porodnosti. Možným řešením je například poskytování zvýhodněných půjček či hypoték pro rodiny s dětmi. Celý problém to však rozhodně neřeší.

d) Systém lidských hodnot

Předešlé zmíněné faktory, které více či méně ovlivňují vývoj porodnosti, nejsou dle mého názoru ty rozhodující. V určitých případech mohou zcela zásadně ovlivnit založení rodiny či přivedení dítěte na svět. Poslední faktor je však, ze všech zmíněných, ten nejrozhodnější. Možnost interrupce, dostupnost antikoncepce, množství potencionálních rodiček ani politická situace neovlivní narození či nenarození dítěte v takové míře, jako *zvolené lidské hodnoty*

každého člověka. Vývoj společnosti, rozvoj techniky nejen v medicíně, ale především v obyčejném životě, vliv peněz na osobnost člověka, zvýšení celkové životní úrovně, vliv médií, neřesti konzumní společnosti, touha po moci a kariéře hrají i ve vývoji porodnosti první a nejdůležitější roli. Děti nejsou „brány“, ale odmítány. Rodina a děti jsou tak v mnoha případech až na několikáté příčce v pomyslném žebříčku lidských hodnot. Dostatek finančního zajištění, vidina možnosti úspěšné kariéry, neochota snížit dosavadní životní standart nebo například i lidská pohodlnost tak často dostávají přednost před dětským smíchem, hřejivým pocitem mateřské lásky a před dětmi samotnými.

2.1 Demografická situace a vliv na školství v ČR

Nepravidelnost demografického vývoje způsobovala ve školství kapacitní problémy a je příčinou toho, že počet žáků/studentů na jednotlivých vzdělávacích stupních vykazuje v dlouhodobých časových řadách výkyvy. V posledních dvaceti letech vývoj kapacit škol velmi poznamenala početná generace ze sedmdesátých let. Např. věková skupina typická pro středoškolskou populaci (15-18) poklesla mezi léty 1993 a 2000 o 25%. Rok 1993 představoval vrchol a rok 2000 návrat ke stavu před vstupem generace ze 70. let do věku středoškolského vzdělání. Stejná situace se opakovala o pár let později u terciárního vzdělání. Po roce 1989 se demografické procesy v krátké době připodobnily západoevropskému modelu: prodloužila se naděje dožití (střední délka života při narození), poklesla porodnost, zvýšil se věk při sňatku a věk ženy při prvním porodu. Ženám byly plně zpřístupněny nové antikoncepční metody. Úhrnná plodnost (počet narozených dětí na jednu ženu) klesla v roce 1995 pod 1,2, zatímco ještě v roce 1990 dosahovala hodnoty 1,9. *Teprve v roce 2004 plodnost opět překročila hodnotu 1,2 dítěte na jednu ženu* a počet dětí narozených v jednom roce stoupl nad 100 tisíc. V posledních přibližně pěti letech má děti početná generace ze 70. let. Plodnost i porodnost se tak zvýšily. V roce 2008 zřejmě dosáhla tato vlna vyšší porodnosti vrcholu. Narodilo se 119 842 dětí a úhrnná plodnost dosáhla hodnoty 1,50 (dostupné na WWW: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>).

Pokles porodnosti v 90. letech se v současné době projevuje hlavně v nižším počtu žáků na druhém stupni základních škol. Počet dětí ve věku 11 – 14 let klesl za poslední 4 roky o 23% a za posledních 10 let o 27%. Pokles se předpokládá ještě v dalších 3 letech. Na prvním stupni se již pokles zastavil a počet dětí v následujících letech poroste. Počet osob ve věkových skupinách odpovídajících střednímu vzdělání se dlouhodobě snižuje. Naopak na úrovni mateřských škol jsou potřeba místa pro větší počet dětí narozených během posledních let.

Cizí státní příslušníci s povolením k pobytu na území České republiky tvořili k 31.12.2008 4,2% obyvatelstva. Nejvíce byli zastoupeni Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Rusové a Poláci (dostupné na WWW: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>).

Tab. 1 Věková struktura populace

populace	1996	2001	2003	2005	2007	2009
celkem	10 309 137	10 206 436	10 211 455	10 251 079	10 381 130	10 506 813
0-2	291 210	267 614	278 021	294 241	323 563	354 079
3-5	369 042	268 331	267 143	274 423	286 278	309 257
6-10	641 980	570 002	502 498	454 532	451 634	461 507
11-14	540 447	515 915	506 813	478 135	415 448	369 527
15-19	810 858	674 458	664 041	653 519	646 427	615 991
20-24	894 289	809 490	740 059	698 533	699 734	700 740
25-64	5 373 063	5 686 069	5 829 688	5 941 305	6 045 212	6 096 829

Zdroj: Eurydice, str. 14

3 Vzdělávací soustava v ČR

Školy se člení podle dosahovaného stupně vzdělání a podle charakteru poskytovaného vzdělávání na tyto druhy: *mateřské školy*, *základní školy*, *střední školy* (gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště), *konzervatoře*, *vyšší odborné školy*, *základní umělecké školy*, *jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky* (uvedené instituce upravuje školský zákon) a *vysoké školy* (ty upravuje zákon o vysokých školách).

Mateřské školy, základní umělecké školy a jazykové školy neposkytují definovaný stupeň vzdělání.

1. Mateřská škola poskytuje předškolní vzdělávání dětem ve věku od 3 do 6 let. Není povinná, ale účast je velmi vysoká. V posledním předškolním roce musí být bezplatná docházka umožněna všem dětem. Neposkytuje stupeň vzdělávání, ale vytváří předpoklady pro soustavné vzdělávání a pomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání. Poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

2. Základní škola spojuje do jednoho organizačního celku primární a nižší sekundární úroveň vzdělávání. Její délka činí 9 let a je totožná s délkou povinné školní docházky. Člení se na pětiletý první a čtyřletý druhý stupeň. Po absolvování prvního stupně mohou žáci, kteří se o to ucházejí a uspěli v přijímacím řízení, přestoupit do víceletého gymnázia, a to po 5. ročníku do osmiletého, po 7. ročníku do šestiletého, popř. po 5. ročníku do taneční konzervatoře, a pokračovat tam v plnění povinné školní docházky. Absolvováním základního vzdělávání žák dosáhne základního vzdělání. Pokud žák absolvuje základní školu *speciální* určenou žákům se středně těžkým či těžkým mentálním postižením, dosahuje *základů vzdělání*.

3. Střední školy poskytují především střední vzdělávání a dále vzdělávání postsekundární, které umožňuje buď změnu nebo rozšíření původně zvolené vzdělávací cesty.

Dosažené vzdělání může mít – v závislosti na příslušném vzdělávacím programu – tři úrovně. Všechny střední školy mohou poskytovat vzdělání na kterékoli z uvedených úrovní. Aby však byla zachována kontinuita s předchozí úpravou, většina škol si stále zachovává označení odpovídající dosavadnímu členění středních škol.

a) Střední vzdělání dosahované po 1-2 letech studia uskutečňují střední školy označované obvykle jako odborné učiliště (u 2letých oborů) nebo praktická škola. Jsou určeny pro žáky, kteří ukončili základní vzdělávání neúspěšně nebo získali pouze základy vzdělávání.

b) Střední vzdělání s výučním listem dosahované po 2-3 letech studia uskutečňují většinou střední školy označované obvykle jako střední odborné učiliště a odborné učiliště. Poskytuje kvalifikaci k dělnickým a obdobným povoláním.

c) Střední vzdělání s maturitní zkouškou má všeobecný nebo odborný charakter. Vysvědčení o maturitní zkoušce opravňuje ucházet se o přijetí k terciárnímu (vyššímu odbornému nebo vysokoškolskému) vzdělávání. *Odborné vzdělávání* na této úrovni poskytují obvykle školy označované jako střední odborné školy, popř. též střední odborná učiliště. Vzdělávání trvá 4 roky a kvalifikuje své absolventy k výkonu středních technických, ekonomických a odborných funkcí nebo k náročným dělnickým povoláním a k funkcím provozního charakteru. *Všeobecné vzdělávání* se uskutečňuje na středních školách označovaných zpravidla jako gymnázium. Studium může být čtyřleté (pouze vyšší sekundární), šestileté nebo osmileté (zahrnující nižší i vyšší sekundární) a připravuje žáky především k vysokoškolskému, popř. k vyššímu odbornému vzdělávání.

Postsekundární vzdělávání se na středních školách organizuje ve třech typech studia. Držitel výučního listu po třiletém studiu může absolvovat nástavbové studium a složit maturitní

zkoušku potřebnou ke vstupu na terciární vzdělávací úroveň. Držitel maturitního vysvědčení může ve zkráceném studiu získat výuční list nebo složit další maturitní zkoušku v jiném oboru.

4. Konzervatoře poskytují v šestiletém nebo osmiletém programu všeobecné a odborné vzdělávání v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění a připravují pro výkon uměleckých a umělecko-pedagogických činností. Obor tanec je osmiletý a žáci do něj vstupují po 5. ročníku základní školy, ostatní obory jsou šestileté, žáci do nich vstupují po ukončení povinné školní docházky, resp. po dosažení základního vzdělání. Studium je zpravidla ukončeno absolutoriem v konzervatoři. Mohou vzdělávání ukončit i maturitní zkouškou, která je předpokladem pro studium ve všech oborech terciárního vzdělávání.

5. Vyšší odborné školy připravují absolventy středního vzdělávání s maturitní zkouškou pro kvalifikovaný výkon náročných odborných činností. Poskytují vyšší odborné vzdělání ukončené absolutoriem. Řadí se na terciární úroveň vzdělávání.

Kterákoli z dosud uvedených škol může být samostatně zřízena pro žáky se zdravotním postižením. V tomto případě poskytuje vzdělání stejné úrovně jako příslušná škola hlavního vzdělávacího proudu. Výjimku představuje základní škola speciální, která neposkytuje základní vzdělání, ale základy vzdělání.

6. Vysoké školy poskytují vzdělávání ve třech druzích vzdělávacích programů: bakalářském, magisterském a doktorském v návaznosti na magisterský.

7. Základní umělecké školy poskytují základy vzdělávání v jednotlivých uměleckých oborech a připravují pro vzdělávání ve středních školách, konzervatořích, popř. vysokých školách uměleckého nebo pedagogického zaměření, jejich absolvování však není podmínkou pro přijetí. Organizují strukturované studium převážně pro žáky základních popř. středních škol (přípravné, základní dvoustupňové a rozšířené), ale mohou organizovat i studium pro dospělé.

8. Jazykové školy s právem jazykové zkoušky poskytují vzdělávání v cizích jazycích podle školského zákona, může být ukončeno státní jazykovou zkouškou.

3.1 Volba vzdělávací cesty

Ke vzdělávání ve SŠ lze přijmout uchazeče, kteří *splnili povinnou školní docházku* nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky a kteří při přijímacím řízení splnili podmínky prokázáním vhodných schopností, vědomostí, zájmů a

zdravotní způsobilosti. O přijetí uchazeče ke vzdělávání ve střední škole rozhoduje ředitel školy.

V době plnění povinné školní docházky může žák přestoupit na střední školu již po 5. popřípadě 7. ročníku základní školy na víceletá gymnázia.

V roce 2009 to bylo 11,3% věkové skupiny příslušné 2. stupni základní školy

3.2 Dosažené vzdělání ve středních školách, zaměření středních škol

Podle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, § 58, odst. 1 – úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu středního vzdělávání:

- *střední vzdělávání*
- *střední vzdělávání s výučním listem*
- *střední vzdělávání s maturitní zkouškou.*

Délka studia je u programu středního vzdělání s výučním listem 2 nebo 3 roky a s maturitní zkouškou 4, 6 nebo 8 let v denní formě a 2 roky v denním nástavbovém studiu.

Žák se vzdělává v těchto vzdělávacích programech:

Všeobecné vzdělávání – se uskutečňuje převážně v gymnáziích, která mohou být čtyřletá, šestiletá a osmiletá. Gymnázia nemají oborová zaměření, plní funkci všeobecně vzdělávací.

Odborné vzdělávání s maturitní zkouškou – probíhá ve středních odborných školách v denní nebo dálkové formě. Čtyřletá doba studia je určena studujícím v denním programu, tři popř. pětileté studium slouží uchazečům o nástavbové studium. Výuka je doplněna o praktická cvičení, která probíhají ve školních dílnách nebo na smluvních pracovištích. Studium je zaměřeno podle profilace školy.

Odborné vzdělávání s výučním listem – jedná se většinou o tříleté učební obory zakončené výučním listem. Studium je zaměřeno na přípravu učňů v jednotlivých oborech lidské činnosti. Po ukončení studia mohou pokračovat v nástavbovém studiu v denní nebo dálkové formě nebo nachází uplatnění v praxi jako pracující v příslušných profesích.

Konzervatoře – po složení talentové zkoušky jsou uchazeči přijímáni do konzervatoře podle zájmu a předpokladů pro zvolený obor. Slouží nadaným dětem, délka studia je 4, popřípadě 6 let (potom se zakončuje absolutoriem).

4 Školy státní - kompetence MŠMT a ostatních zřizovatelů

4.1 Kompetence MŠMT

Podle zákona č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, § 7, odst. 1-3, se uvádí:

1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je ústředním orgánem státní správy pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu.

2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy koordinuje činnost ministerstev, jiných ústředních orgánů státní správy a profesních komor v oblasti systému uznávání odborné kvalifikace podle zvláštního zákon a v oblasti získávání kvalifikací v systému dalšího vzdělávání podle zvláštního právního předpisu.

3. Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy je podřízena Česká školní inspekce.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona č.2/1969 Sb.:

- (§ 20) plní v okruhu své působnosti úkoly stanovené v zákonech a v jiných obecně závazných právních předpisech,
- (§ 21) ve své činnosti se řídí ústavními zákony a usneseními vlády,
- (§ 22) zkoumá společenskou problematiku v okruhu své působnosti, analyzuje dosahované výsledky a činí opatření k řešení aktuálních otázek,
- zpracovává koncepce rozvoje svěřených odvětví a řešení stěžejních otázek, které předkládá vládě České republiky,
- (§ 23) předkládá za svěřená odvětví podklady potřebné pro sestavení návrhů státních rozpočtů republiky a pro přípravu jiných opatření širšího rozsahu,
- zaujímá stanovisko k návrhům, které předkládají vládě České republiky jiná ministerstva, pokud se týkají okruhu jeho působnosti,
- (§ 24) pečuje o náležitou právní úpravu věcí patřících do působnosti České republiky:
  - připravuje návrhy zákonů a jiných právních předpisů týkajících se působnosti České republiky,
  - připravuje návrhy, jejichž přípravu mu uložila vláda,
  - dbá o zachování zákonnosti v okruhu své působnosti a činí podle zákonů potřebná opatření k nápravě,

- (§ 25) zabezpečuje ve své působnosti úkoly související se sjednáváním mezinárodních smluv, s rozvojem mezistátních styků a mezinárodní spolupráce,
- zabezpečuje ve své působnosti úkoly, které vyplývají pro Českou republiku z mezinárodních smluv, jakož i z členství v mezinárodních organizacích,
- (§ 27) zpracovává a v rozsahu nezbytném pro plnění vlastních úkolů také využívá informace z ostatních ministerstev a nižších orgánů státní správy.

Ministerstvo dále, podle § 169, zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, odst. 2 a 3 vedle úkolů stanovených tímto zákonem dále řídí výkon státní správy ve školství v rozsahu stanoveném tímto zákonem a odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy.

Vytváří podmínky pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivní výchovnou péči a vzdělávání osob umístěných ve školských zařízeních k tomu zřizovaných a dále pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Za tímto účelem zřizuje a zrušuje:

- školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči, dále za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem mateřské, základní a střední školy pro děti a žáky umístěné v těchto školských zařízeních ,
- zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- mateřské, základní a střední školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny za podmínek stanovených v § 14, pokud je nezřídí obec, svazek obcí nebo kraj,
- školy, jejichž činnost je upravena mezinárodními smlouvami.

Ministerstvo může ve výjimečných případech hodných zvláštního zřetele zřizovat i jiné školy nebo školská zařízení a zrušovat je.

Pokud ministerstvo zřizuje školy a školská zařízení jako státní příspěvkové organizace, *rozhoduje o zřízení, rozdělení a splynutí státní příspěvkové organizace a vydává zřizovací listinu*. Státní příspěvková organizace vzniká dnem stanoveným ve zřizovací listině.

O sloučení státní příspěvkové organizace, o zřízení nebo zrušení školy nebo školského zařízení jako vnitřní organizační součásti státní příspěvkové organizace a o změnách v údajích uvedených ve zřizovací listině rozhoduje ministerstvo. Součástí rozhodnutí je vydání dodatku ke zřizovací listině.

O zrušení státní příspěvkové organizace rozhoduje ministerstvo, které zároveň zruší zřizovací listinu. Státní příspěvková organizace zaniká dnem stanoveným v rozhodnutí o jejím zrušení.

V případě zrušení, rozdělení, splynutí nebo sloučení státní příspěvkové organizace a v případě zrušení školy nebo školského zařízení, jako její vnitřní organizační součásti ministerstvo zároveň rozhodne, která jím zřízená státní příspěvková organizace převezme práva a povinnosti zrušované nebo měněné státní příspěvkové organizace, popřípadě o jiném způsobu vypořádání těchto práv a povinností. Pokud ministerstvo nerozhodne o způsobu vypořádání práv a povinností zrušované nebo měněné státní příspěvkové organizace, přechází tato práva a povinnosti na ministerstvo.

Ministerstvo plní v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb. úlohu ústředního správního úřadu pro oblast školství, dále také pro oblasti týkající se mládeže a sportu. Z tohoto důvodu také ministerstvo odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy, k čemuž využívá nástroje upravené tímto zákonem (rámcové vzdělávací programy, dlouhodobé záměry, školský rejstřík).

Dále řídí výkon státní správy ve školství, a to vydáváním právních předpisů a dalších interních předpisů (což odpovídá kompetencím stanoveným ústředním správními úřady vůči orgánům územních samosprávních celků v § 92 zákona č. 129/2000 Sb.).

V průběhu roku 2001 byly zřizovatelské kompetence (a majetek škol a školských zařízení) k naprosté většině středních a vyšších odborných škol (a některým školským zařízením) na základě zákona převedeny na nově zřízené kraje. Návrh v tomto smyslu respektuje uskutečněnou reformu veřejné správy. Ministerstvo bude zřizovat pouze minimální počet škol a školských zařízení, převážně ty, které mají nadregionální působnost (dětské domovy a výchovné ústavy a školy při těchto zařízeních) nebo ty, které mají jiný výlučný charakter (např. školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny, pokud je nezřídí kraj nebo obec).

Ministerstvo bude tedy nadále vytvářet podmínky pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovnou péči a pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Dále bude zřizovat školy, jejichž činnost bude upravena mezinárodními smlouvami.

Pouze ve výjimečných případech hodných zvláštního zřetele bude ministerstvo zřizovat i jiné druhy škol a školských zařízení. Jde například o případy, kdy je zánikem střední školy ohroženo právo na vzdělávání žáků v daném oboru vzdělání v celorepublikovém měřítku, kdy jde o školy se specializovaným či unikátním vzdělávacím obsahem, na jejichž vybavení a provoz nestačí kraji finanční prostředky.

4.2 Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zahraničních věcí ve věcech zřizování škol podle § 172, zákona č. 561/2004 Sb., odst. 1-5:

- Ministerstvo *obransy* zřizuje a zrušuje střední vojenské školy, vyšší odborné vojenské školy a školská zařízení jim sloužící.
- Ministerstvo *vnitra* zřizuje a zrušuje střední policejní školy, vyšší odborné policejní školy, střední školy požární ochrany, vyšší odborné školy požární ochrany a školská zařízení.
- Ministerstvo *spravedlnosti* zřizuje a zrušuje střední školy Vězeňské služby a školská zařízení jim sloužící a školy a školská zařízení pro osoby ve výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody.
- Ministerstvo *zahraničních věcí* zřizuje a zrušuje základní školy při diplomatické misi nebo inzulárním úřadu České republiky.
- Pro školy a školská zařízení zřizované Ministerstvem obrany, Ministerstvem vnitra, Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem zahraničních věcí vykonávají pravomoci ministerstva, krajského úřadu a České školní inspekce podle tohoto zákona tato ministerstva s výjimkou pravomoci podle § 4 odst. 3 a § 28, pravomoci ve věci společné části maturitní zkoušky, nejedná-li se o jmenování předsedy zkušební maturitní komise přezkoumání průběhu a výsledku dílčí zkoušky konané formou písemné práce a ústní formou, vedení školského rejstříku a akreditací vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání. Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo spravedlnosti stanoví vyhláškami úpravy pro školy.

4.3 Přímou řízené organizace MŠMT

V následujícím přehledu jsou uvedené přímo řízené organizace MŠMT, tedy počet, které zřizuje. Vzhledem k tomu, že se jedná většinou o zařízení pro děti a mládež s etopedickými problémy, *nebudou tato zařízení výrazně ovlivňovat demografický vývoj v jednotlivých krajích, neboť jsou rozprostřena po celé ČR.*

Organizací, které mají v označení „ústav“ je celkově 42.

Dětských domovů zřizuje MŠMT celkem 18 – bez ohledu na věk.

Škol pro *zrakově postižené* je zřizováno 5.

Školy pro *sluchově postižené* jsou zřizovány 2.

1 zařízení pro *cizince*.

Pro *tělesně postižené* 2 zařízení.

Dále MŠMT zřizuje ostatní příspěvkové organizace:

- Dům zahraničních služeb MŠMT.
- Národní ústav pro vzdělávání a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (vznikl ke dni 1.7.2011 sloučením Národního ústavu odborného vzdělávání s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze a Institutem pedagogicko – psychologického poradenství).
- Národní pedagogické muzeum a knihovna J.A.Komenského.
- Národní institut pro další vzdělávání (ke dni 1.7.2011 se sloučením staly jeho součástí Učební středisko MŠMT Richterovy boudy a Vzdělávací a konferenční centrum MŠMT Telč).
- Pedagogické centrum pro polské národnosti školství v Českém Těšíně.
- Národní technickou knihovnu.
- Fulbrightovu komisi v České republice.
- Národní institut dětí mládeže.
- Antidopingový výbor ČR.
- Vysokoškolské sportovní centrum MŠMT.
- Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání – CERMAT

4.4 Zřizovatelské kompetence krajského úřadu

Podle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, § 181 a 182, je *kraj povinen*.

- zajistit podmínky pro uskutečňování *středního* a vyššího odborného vzdělávání a vzdělávání dětí a žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním, dále jazykového, základního uměleckého a zájmového vzdělávání a pro výkon ústavní výchovy.

Kraj zřizuje:

- *střední školy*,
- vyšší odborné školy,
- mateřské, základní, střední školy a školská zařízení pro děti a žáky se zdravotním postižením,
- základní školy speciální,
- školy při zdravotnických zařízeních,
- školská výchovná a ubytovací zařízení školního stravování pro děti, žáky a studenty škol, které zřizuje,
- střední školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny,

- jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky,
- základní umělecké školy,
- školská zařízení pro zájmové vzdělávání
- dětské domovy.

Kraj může dále zřizovat a zrušovat:

- mateřské a základní školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny,
- školská zařízení podle § 115 a 120,
- **školy a školská zařízení, které jinak zřizuje obec nebo ministerstvo, pokud kraj prokáže potřebné finanční, materiálové a personální zabezpečení této školy nebo školského zařízení.**

Uvedená ustanovení školského zákona respektují stav dosažený reformou veřejné správy. Vymezuje se, jaké jsou zřizovací pravomocem kraje. Za účelem zajištění středního a vyššího odborného vzdělávání, vzdělávání žáků se zdravotním postižením a znevýhodněním, jazykového a základního uměleckého vzdělávání a výkonu ústavní výchovy zřizuje kraj stanovené druhy a typy škol a školských zařízení.

4.5 Obce a jejich kompetence

Podle ustanovení § 178, zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, je obec povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území a dětí umístěných na jejím území ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, které se v souladu se zvláštním právním předpisem nevzdělávají ve školách zřízených při těchto školských zařízeních.

Obec:

- zřizuje a zrušuje základní školu
- zajišťuje plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí.

A dále podle § 179 uvedeného zákona obec nebo svazek obcí zřizuje a zrušuje:

- mateřské školy,
- mateřské a základní školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny za podmínek stanovených v § 14,
- zařízení školského stravování sloužící dětem a žákům škol, které zřizuje.

Obec je povinna zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky pro děti s místem trvalého pobytu na jejím území a pro děti umístěné na jejím území v dětském domově.

Za tímto účelem obec:

- zřídí mateřskou školu nebo
- zajistí předškolní vzdělávání v mateřské škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí.

Obec nebo svazek obcí může dále zřizovat a zrušovat:

- základní umělecké školy,
- školská zařízení pro zájmová vzdělávání,
- školská účelová zařízení,
- **školy nebo školská zařízení, které jinak zřizuje kraj nebo ministerstvo, pokud prokáže potřebné finanční, materiální a personální zabezpečení jejich činnosti orgánu, který vede rejstřík škol a školských zařízení.**

5 Kraje a krajské úřady – jejich pravomoci a působnost

Kromě již zmiňovaného § 181 (kraj), zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, je nutné charakterizovat ještě krajský úřad, zastupitelstvo a radu kraje – orgány samosprávy, které mj. rozhodují o budoucí podobě školství ve svém regionu.

5.1 Krajský úřad

- je jedním z orgánů kraje (vedle zastupitelstva, rady kraje a hejtmana kraje). Krajský úřad plní úkoly v samostatné působnosti určené mu zákonem, zastupitelstvem a radou kraje.

Připravuje materiály pro jednání rady a zastupitelstva kraje, spolupracuje s médii, vyjadřuje se k návrhům státních orgánů, zpracovává koncepci pro rozvoj kraje, jmenuje a odvolává ředitele krajských organizací, v oblasti školství zpracovává dlouhodobý záměr, výroční zprávu, spravuje školský rejstřík, přezkoumává rozhodnutí ředitele, výsledky maturit....

Krajský úřad tvoří ředitel a zaměstnanci. Ředitel je zaměstnancem kraje. Do funkce jej jmenuje a odvolává hejtman s předchozím souhlasem ministra vnitra. V čele jednotlivých odborů a jejich oddělení stojí vedoucí, které jmenuje na návrh ředitele rada kraje.

5.2 Zastupitelstvo kraje

– je ústavně zakotveno. Funkční období je 4 roky. Je vytvořeno poměrným volebním systémem. Vždy se volí zastupitelstvo jako celek. Má nejméně 45 a nejvíce 65 členů. Usnází

se za působnosti nadpoloviční většiny. Schází se podle potřeby, nejméně 1 x za 3 měsíce. Zasedání svolává hejtman a zároveň řídí zasedání.

5.3 Rada kraje

– je jedním z orgánů kraje. Při výkonu své působnosti odpovídá rada zastupitelstvu. rada je v podstatě „krajská vláda“. Schází se podle potřeby, obvykle po týdnu. Jednotliví radní mají přiděleny obory působnosti (resorty) – např. školství, zemědělství, sociální atd...

Schůze rady nejsou veřejné na rozdíl od zastupitelstva. Pořizuje se zápis z jednání.

Radu kraje tvoří – hejtman, náměstek (náměstci) hejtmana a další členové rady. Počet radních je určen podle zákona a liší se podle velikosti kraje. Do 600 000 obyvatel – 9 radních, nad 600 000 obyvatel - 11 radních.

Rada kraje připravuje návrhy a podklady pro jednání zastupitelstva kraje. Nejprve se projednávají návrhy na radě a pak v zastupitelstvu.

Rada rozhoduje spíše v samosprávních otázkách:

- majetkových
- zřizování krajských organizací – zejména příspěvkových organizací, rozhoduje o jmenování a odvolání ředitelů, vyhlašuje konkurzy na místo ředitele.

5.4 Hejtman kraje

V ČR je funkce hejtmana zavedena od roku 2000. Hejtman stojí v čele kraje, v čele hlavního města Prahy stojí *primátor*.

Hejtman je volen zastupitelstvem kraje. Zastupuje kraj navenek. Od roku 2000 do roku 2008 byla většina hejtmanských pozic obsazena členy ODS, v roce 2008 byli do pozic dosazeni členové ČSSD.

6 Školy církevní a soukromé

Zřizovatelem škol může být také církev či soukromá právnická osoba, nejčastěji ve formě obchodní společnosti- např. společnosti s ručením omezeným (s.r.o.).

6.1 Zastoupení soukromých a církevních škol

Zastoupení soukromých a církevních škol a jejich žáků na jednotlivých úrovních vzdělávání v % ukazuje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2 Počet žáků soukromých a církevních škol

Školy	2008/2009				2009/2010			
	školy		žáci		Školy		žáci	
	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	Církevní	soukromé	Církevní
Střední školy	23,2	2,5	14,0	1,7	23,2	2,5	14,2	1,7
Konzervatoře	16,7	11,1	7,3	5,2	11,8	11,8	5,4,	5,5

Zdroj: ÚIV

Tabulka ukazuje, že v uvedeném období je 23,2 % z celkového počtu je soukromých a 2,5 % církevních. Na soukromých školách studuje 14,1% z celkového počtu žáků a na církevních 1,7%.

7 Celkový demografický vývoj na školách v ČR, makroekonomické ukazatele

Nepříznivý vývoj v počtu žáků od roku 2004/2004 do roku 2009/2010 ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 3 Počty škol a žáků na jednotlivých druzích škol – všechny formy vzdělávání, včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Druhy škol	2004/2005		2006/2007		2008/2009		2009/2010	
	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků
Mateřské školy	4 994	286 230	4 815	285 419	4 809	301 620	4 826	312 953
Základní školy	4 765	958 860	4 199	876 513	4 133	816 015	4 087	787 544
Střední školy	1 967	579 584	1 482	576 585	1 438	564 326	1 433	556 260
Konzervatoře	16	3 426	18	3 534	18	3 535	17	3 435
Vyšší odborné školy	174	29 759	174	27 650	184	28 027	184	28 738
Vysoké školy	62	264 893	63	316 367	71	368 212	73	389 231

Pramen: ÚIV

Komentář k tabulce: Od školního roku 2006/07 je každá škola jako právní subjekt započítána pouze jednou, i když zahrnuje různé typy škol.

Ze soukromých vysokých škol jsou zahrnuty jen školy, které vykazují studenty. Počet akreditovaných vysokých škol je vyšší. Mezi studenty jsou zahrnuti občané ČR i zahraniční studenti. Studenti vysokých škol ve fyzických osobách.

Porovnáme-li počet žáků SŠ ve školním roce 2004/2005 a 2009/2010, je úbytek 23 324 žáků.

Porovnáme-li z téže tabulky údaje o počtu středních škol, tak zjistíme, že jejich počet klesl o 534.

Vzhledem k celkovému počtu středních škol je to o 27% méně. V tomto údaji jsou zahrnuty bezesporu optimalizační snahy zřizovatelů z předchozích let.

Proč je nutné redukovat síť škol, školy slučovat a tím zvyšovat jejich naplněnost?

Odpověď nabízí následující tabulka:

Tabulka č.4 Průměrné roční jednotkové náklady na dítě/žáka/studenta (bez škol Ministerstva obrany) jednotlivých vzdělávacích stupňů v tis. Kč, v běžných cenách.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Základní vzdělání	37,5	40,6	52,2	47,0	50,4	52,5	57,6
Základní škola	35,6	38,4	40,6	44,4	46,3	49,7	54,6
Celkem střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy	43,7	45,0	47,3	50,5	53,0	54,8	57,3
Gymnázia	35,5	37,5	39,9	43,1	45,5	47,8	49,7
Střední odborné školy, konzervatoře (do roku 2006) a vyšší odborné školy	40,1	41,0	43,0	47,7	48,4	49,5	52,4
Konzervatoře	52,2	53,4	57,1	58,9	64,4	63,1	65,5
Střední odborná učiliště	52,2	53,4	57,1	58,9	61,4	63,1	65,5
Vysoké školy	78,0	82,0	88,3	-	-	-	-

Pramen: ÚIV

Komentář k tabulce č. 4: náklady na 1 žáka střední školy stouply z 43,7 v roce 2003 na 57,3 v roce 2009, tj. o 13, 6 tis. Kč. Důvodem tohoto nárůstu je jistě zvýšení cen energií, inflace atd., ale také snížení počtu žáků ve školách a nenaplněnost maximálních kapacit škol.

Tab. č. 5 Počet žáků středních škol a konzervatoří podle úrovně vzdělávání

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Počet žáků středních škol celkem	540 793	542 024	541 770	533 940	527 045	519 468
Počet žáků ve středních školách bez žáků nižší sekundární úrovně	498 279	498 910	498 805	491 111	484 715	477 829
Z toho žáků v programech:						
- středního vzdělání s maturitní zkouškou (všeobecné) ¹⁾	142 647	143 758	145 540	145 447	145 044	142 902
... na nižší sekundární úrovni	42 514	43 114	42 965	42 829	42 330	41 639
... na vyšší sekundární úrovni	10 133	100 644	102 485	102 618	102 714	101 263
- středního vzdělání s maturitní zkouškou (odborné) ²⁾	233 895	239 392	244 106	244 390	245 366	242 812
Středního vzdělání s výučním listem	140 470	135 159	129 551	122 049	114 994	112 031
- středního vzdělání ³⁾	2 374	2 296	1 852	1 692	1 675	1 802
- nástavbového studia	21 407	21 419	20 722	20 232	19 847	19 699
- zkráceného studia s maturitní zkouškou	x	x	73	44	50	23
- zkráceného studia s výučním listem	x	X	16	86	69	199
Počet žáků konzervatoří	3 366	3 335	3 459	3 411	3 323	3 238
- bez žáků nižší sekundární úrovně	2 987	2 989	3 034	3 103	3 041	2 964

Pramen: ÚIV

- 1) Podle dřívějších předpisů úplné střední vzdělání.
- 2) Podle dřívějších předpisů úplné střední odborné vzdělání.
- 3) Podle dřívějších předpisů střední odborné vzdělání.

Podle úrovně vzdělávání vzhledem k populaci 15. – 18. ti letých pouze v denní formě bylo v roce 2009/2010 žáků:

20,9 % - gymnázií

50,2 % - úplného středního vzdělání

23,2 % - středního vzdělání s výučním listem

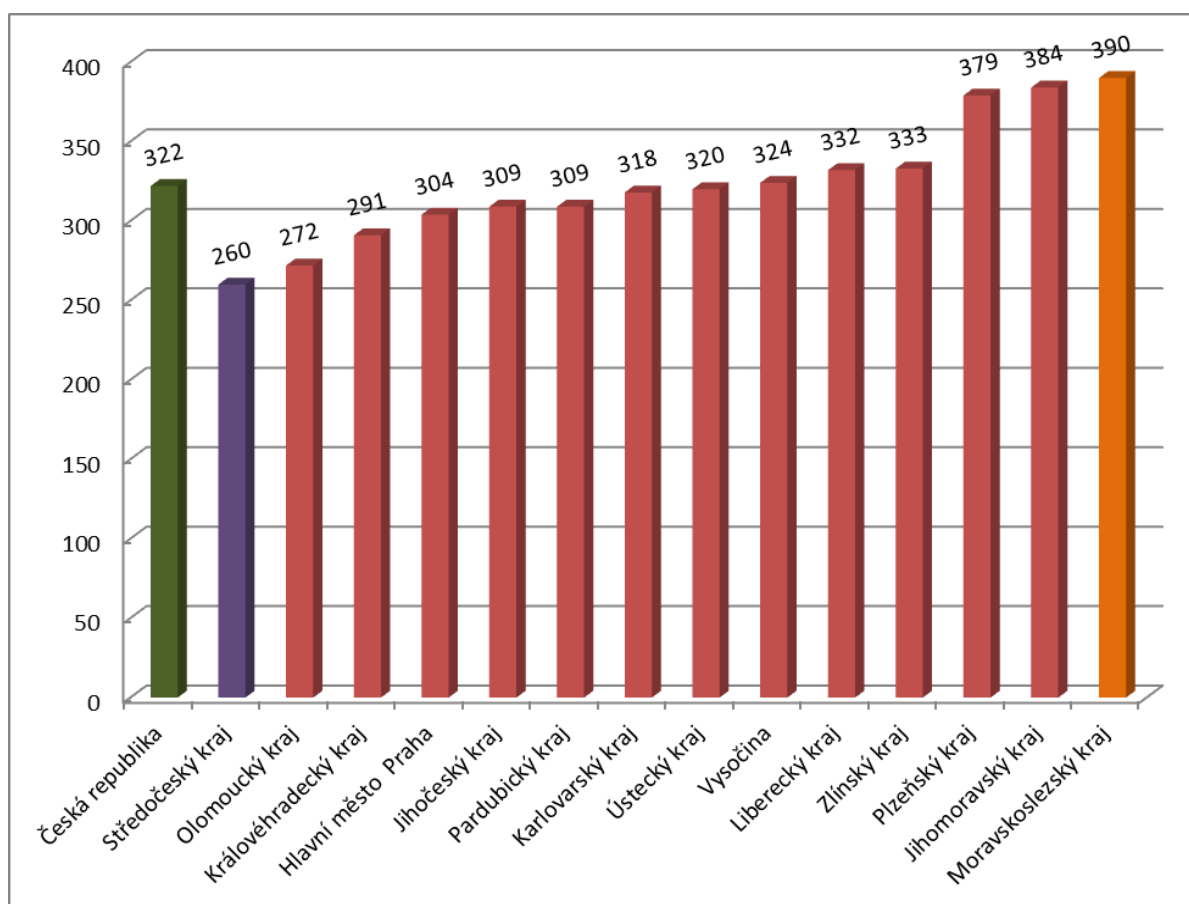
0,4 % - středního vzdělání

4,1 % - nástavbového studia

0,6 % - konzervatoří

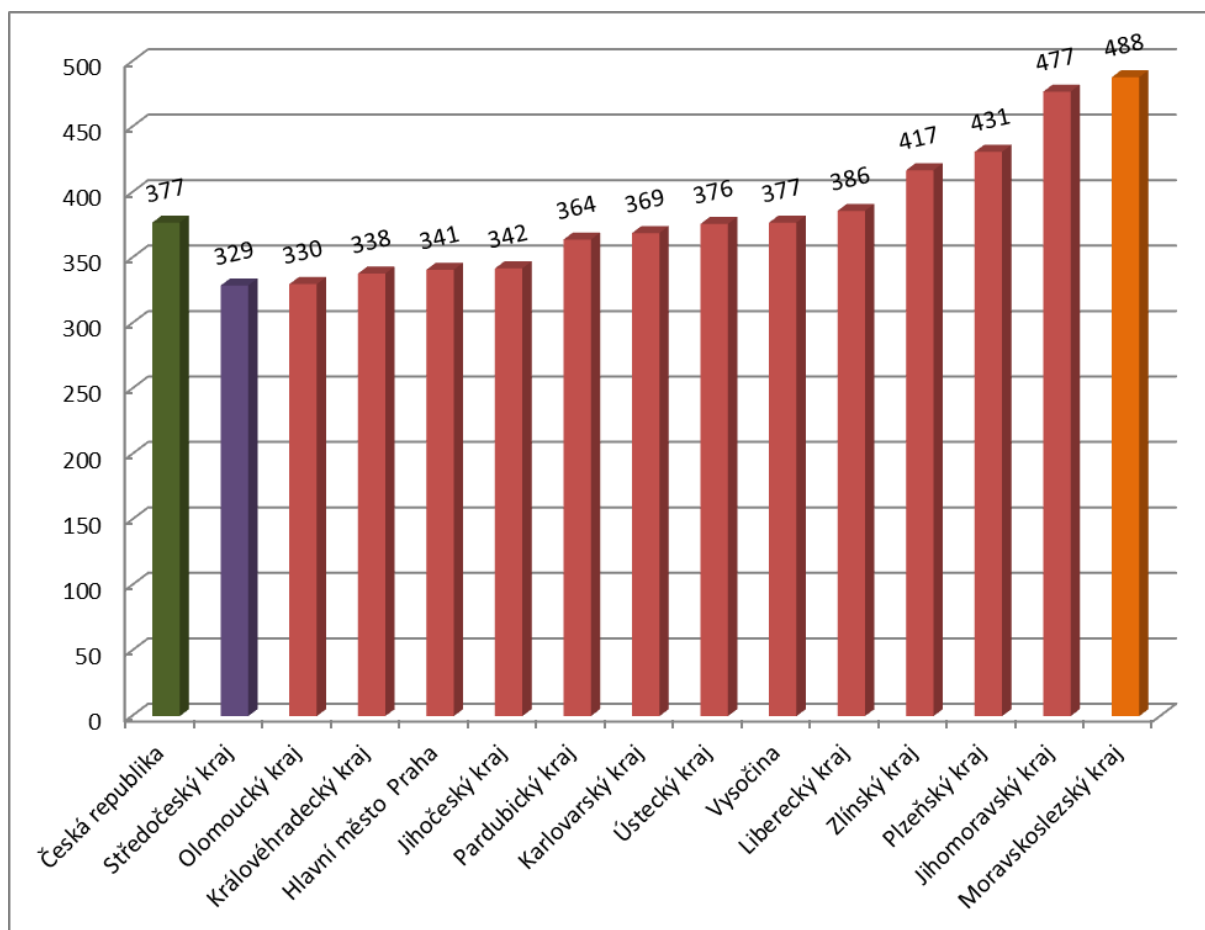
Průměrná velikost středních škol a středních odborných škol

Graf č. 1 Průměrná velikost střední odborné školy – počet žáků na školu ve školním roce 2009/2010

Zdroj: Vývojová ročenka školství v České republice

Graf č. 2 Průměrná velikost střední školy / gymnázia/ - počet žáků na školu ve školním roce 2009 /2010

Zdroj: Vývojová ročenka školství v České republice

Makroekonomické ukazatele školství

Tab. č. 6 Makroekonomické ukazatele školství

	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾	2009
HDP v mld.Kč v běžných cenách sezóně očištěno)	2 577,6	2 811,2	2 982,0	3 225,6	3 539,1	3 687,3	3 630,4
Veřejné výdaje na školství v mld.Kč, v běžné ceny	115,9	123,0	130,3	142,8	153,0	151,0	160,5
Výdaje na školství v relaci k HDP v %	4,5	4,4	4,4	4,4	4,3	4,1	4,4

Pramen: ÚIV

1) Meziroční snížení výdajů v roce 2008 je dáno aplikací zákona č. 26/2008 Sb. Nevyčerpané prostředky organizačních složek státu se již nepřevádějí do rezervního fondu a nejsou tak zahrnuty ve výdajích za rok 2008.

Střední vzdělávání je zastoupeno v roce 2003 22,9 % z celkových veřejných výdajů (109 mld.) a v roce 2009 22,18 % z celkových veřejných výdajů (127 mld.).

8 Stručná charakteristika jednotlivých krajů v ČR – počty a druhy středních škol, oborová struktura a demografický vývoj

V této kapitole jsou uvedeny optimalizační snahy zřizovatelů středních škol – krajských úřadů.

Dále uvádím jednotlivé příklady sloučených středních škol a tyto krátce komentuji. U každého kraje je zmapován demografický vývoj a následná prognóza s dopadem do středních škol.

Školy jsou uvedeny plným označením, aby nedošlo k případné záměně např. ve větších městech. Druhy slučovaných škol jsou pro větší přehlednost podtrženy.

8.1 Moravskoslezský kraj

Počet dětí, žáků a studentů souvisí s demografickým vývojem. Pokles demografické křivky je patrný ve všech věkových skupinách s výjimkou 3 – 5 letých dětí. Nejdramatičtější úbytek vykazuje skupina 6 -14 letých na ZŠ.

V posledních letech klesá počet základních škol. V roce 1995 bylo v kraji celkem 84 195 15 – 18ti letých středoškoláků.

V roce 2006 již tento počet klesl na 68 524 ve stejné věkové struktuře. Očekávaný vývoj v letech 2007 – 2020: ve věkové skupině 15 – 18 let bude v roce 2007 67 000 a v roce 2020 45 363 studentů.

Pokles žáků v letech 2003 – 2011 činí 6 828.

Konkrétní vyčíslení poklesu žáků:

- A) u G a SOŠ – zanedbatelný úbytek v posledních 2 letech
- B) u SOU a OU – úbytek o 30 %. Zde sehrál svou roli přechod k jinému zřizovateli (úbytek o 5,5 %)
- C) Konzervatoře – prakticky beze změn
- D) Nástavbové studium – nárůst u denní nastavby o 23 %.
- E) PrŠ – pokles o 30,4 %
- F) G (ve sledovaném období 2003 – 2011)
  - 4 leté – pokles o 1,82 žáka/třídu
  - vyšší stupeň – o 1,31 žáka/třídu
  - nižší stupeň o 1,31 žáka/třídu

Závěr: největší úbytek žáků zaznamenaly obory SOU a OU v celém sledovaném období. Zřetelný pokles nebyl zaznamenán u gymnaziálních oborů.

Opatření v moravskoslezském kraji.

Moravskoslezský kraj vychází z uvedeného odhadu vývoje počtu žáků a v návaznosti na počet volných míst ve školách v kraji chce do budoucna adekvátně optimalizovat kapacity středních škol, jež zřizuje. Proto byly 18. zasedání zastupitelstva kraje konanému dne 23. března 2011 předloženy k projednání tři materiály týkající se sloučení celkem 7 příspěvkových organizací kraje do tří nástupnických organizací.

Konkrétně se jedná o tyto procesy:

1. sloučení organizací Střední škola gastronomie a služeb, Frýdek – Místek, tř. T.G.Masaryka 451, příspěvková organizace a Střední škola oděvní a obchodně podnikatelská, Frýdek – Místek, příspěvková organizace.
2. sloučení organizací Střední průmyslová škola, Frýdek – Místek, příspěvková organizace, Obchodní akademie, Frýdek – Místek, Palackého 123, příspěvková organizace a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Frýdek – Místek, příspěvková organizace.

3. sloučení organizací Vyšší odborná škola a Hotelová škola, Opava, Tyršova 34, příspěvková organizace a Střední škola, Opava, Husova 6, příspěvková organizace.

Další čtyři optimalizační návrhy, v rámci kterých bylo navrhováno sloučení sedmi středních škol a jedné základní školy, a které projednala Rada Moravskoslezského kraje dne 1.6.2011, schválilo na svém zasedání zastupitelstvo kraje dne 22.6.2011. Optimalizace se týká měst Opava, Frenštát pod Radhoštěm, Ostrava a Havířov. Všechna plánovaná sloučení byla projednána s řediteli a vedení příslušných škol a s představiteli dotčených měst.

Konkrétně se jedná o sloučení organizací Obchodní akademie, Opava, příspěvková organizace (přejímající organizace) a Střední škola poštovních a logistických služeb, Opava, příspěvková organizace; sloučení organizací Gymnázium, Frenštát pod Radhoštěm, příspěvková organizace (přejímající organizace) a Střední průmyslová škola elektrotechniky, informatiky a řemesel, Frenštát pod Radhoštěm, příspěvková organizace; sloučení organizace Střední škola řemesel a služeb, Havířov – Šumbark, Školní 2/601, příspěvková organizace (přejímající organizace) a organizace Základní škola, Havířov – Město, Mánesova 1, příspěvková organizace a o sloučení organizace Střední odborná škola dopravní a střední odborné učiliště, Ostrava – Vítkovice, příspěvková organizace (přejímající organizace) a organizace Střední škola, Ostrava – Kunčice, příspěvková organizace. Realizaci sloučení veškerý majetek, práva a závazky slučovaných organizací přejdou na organizace označené jako přejímající organizace.

„K prioritám Moravskoslezského kraje, deklarovaným mimo jiné i ve strategickém dokumentu pro oblast vzdělávání, kterým je Dlouhodobý záměr vzdělávání rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje, patří kvalita a efektivita vzdělávání,“ konstatovala náměstkyně Hejtmana kraje pro školství Věra Palková, dostupné na WWW: <<http://www.kr-moravskoslezsky.cz>>.

Zastupitelstvo Moravskoslezského kraje na svém zasedání konaném dne 21.9.2011 schválilo sloučení organizací Gymnázium, Bruntál, příspěvková organizace a Sportovní gymnázium, Vrbno pod Pradědem, nám. Sv. Michala 12, příspěvková organizace s účinností od 1.1.2012. Přejímající organizací se stane Gymnázium, Bruntál, příspěvková organizace.

Sloučení organizací bylo navrženo v rámci optimalizace sítě středních škol zřizovaných Moravskoslezským krajem, jež souvisí zejména s nepříznivým demografickým vývojem 15 – 19leté populace do r. 2025 v Moravskoslezském kraji včetně regionů Bruntál a Vrbno pod Pradědem. Před projednáním v zastupitelstvu kraje bylo sloučení organizací projednáno s vedením obou měst.

Komentář: Od sloučení obou škol se především očekává zkvalitnění výběru žáků odcházejících na 4letá i 8letá gymnázia, zvýšení naplněnosti tříd, efektivnější využití kvalifikační struktury zaměstnanců a úspora investičních prostředků na realizaci nutných akcí reprodukce majetku. Vzdělávací nabídka odborů ve sloučené organizaci bude stanoveno v souladu s aktuálními potřebami daného regionu a strategickým záměrem kraje v oblasti všeobecného vzdělávání.

Optimalizace vzdělávací nabídky gymnaziálních oborů na Bruntálsku by měla pokračovat převzetím zřizovatelských kompetencí k osmiletému gymnáziu jehož zřizovatelem je v současné době město Bruntál, Moravskoslezským krajem. Tento záměr již byl schválen Zastupitelstvem města Bruntál, následně bude projednán v orgánech kraje. Cílem realizace výše uvedených záměrů je *optimalizace vzdělávání v gymnaziálních oborech v jedné organizaci*.

8.2 Jihomoravský kraj

Náměstek hejtmána Stanislav Juránek informoval v únoru 2011 zastupitele o demografickém vývoji. Zatímco v 70. letech se v kraji rodilo 20 tisíc dětí ročně, na začátku tisíciletí to byla jen polovina. Střední školy jsou dnes naplněny ze 75 procent a naplněnost postupně klesá. Ani v roce 2025 se kraj nedostane, navzdory populačnímu boomu posledních let, na letošní úroveň. V praxi to znamená, že by mělo zaniknout 16-20 škol o velikosti kolem 500 až 600 žáků, přičemž redukce se musí týkat všech typů středních škol, nikoli jen osmiletých gymnázií. Na těch by, podle doporučení ministerstva školství, mělo studovat zhruba pět procent populačního ročníku. Kraj ovšem bude redukovat kapacity tak, aby ve zbývajících třídách mohlo zůstat osm procent dětí. To představuje zrušení zhruba devíti osmiletých tříd. Podle Juránka by měly změny na školách počítat s určitou rezervou pro případ, že by počet obyvatel kraje rostl v důsledku migrace.

Krajské zastupitelstvo v únoru 2011 na návrh hejtmána zrušilo lednové rozhodnutí Rady Jihomoravského kraje, kterým se redukoval počet 8 letých gymnázií v kraji o 11. Důvodem byl blížící se termín vyhlášení a zveřejnění kritérií pro přijímací řízení do 1. ročníků SŠ.

Krajská rada pojednala v září 2011 optimalizaci středních škol zřizovaných Jihomoravským krajem. Doporučila krajskému zastupitelstvu sloučení 32 středních škol do 16 subjektů. *„Jedná se o rozhodnutí, které je nezbytné. Kdybychom tak neučinili, zbytečně zatížíme nadměrnými výdaji krajský rozpočet. Rozhodnutí rady bylo jednomyslné. Šlo o zachování kvality výuky, oborovou pestrost a museli jsme reagovat na negativní demografický vývoj“*,

dostupné na WWW: <<http://www.kr-jihomoravsky.cz>>. „Řešení musí být systémové a koncepční,“ řekl hejtman Michal Hašek. Náměstek hejtmana Stanislav Juránek zdůraznil, že školy jsou dnes obsazené ze 75 procent, a kdyby se místa nerušila, byla by ta tři roky obsazenost 55 procentní. Sloučením by se měl počet míst ve školách snížit asi o 2 000 míst, půjde však o ty, která už dnes zůstávají po každoročních zápisech nenaplněná. Školy se neruší, ale sestěhovávají. „Dřív se v kraji rodilo ročně 20 000 dětí a stejné množství jich míří na střední školu či učiliště. Ted' jich máme 10 000 a ještě to klesne pod 10 000. Bude tak jen polovina dětí, které by tady dřív byly“, uvedl. Dodal, že i dnes končící baby-boom bude znamenat 13 000 zájemců o studium či vyučení. „My na školách chceme uchovat něco mezi 15 000 a 16 000 míst. Navíc v kraji působí soukromé a církevní školy“, řekl, dostupné na WWW: <<http://www.kr-jihomoravsky.cz>>. Podle náměstka Juránka by Jihomoravský kraj bez optimalizace příští rok doplácel na provoz škol 187 miliónů korun. Tato částka by během čtyř let narostla až na 550 miliónů korun, tedy desetinu krajského ročního rozpočtu. „Jde nám jednoznačně o zachování všech oborů. O jejich dostupnost a především o zachování a co největší možnost zvýšení kvality vzdělávání na jižní Moravě“, zdůraznil v této souvislosti předseda výboru pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost krajského zastupitelstva Jiří Janda.

Přehled sloučených škol – s účinností od 1.7.2012.

1. SOŠ a SOU-MŠP, Letovice, Tyršova 500 a Střední škola uměleckoprůmyslová a technická, Velké Opatovice, Mládežnická 430
2. OA, SOŠ knihovnická a VOŠ knihovnických, informačních a sociálních služeb, Brno, Kotlářská 9 a OA a VOŠ obchodní, Brno, Pionýrská 23
3. SŠUD a VOŠR, Brno, Husova 10 a VOŠ oděvního designu a managementu a SPUŠ textilní, Brno, Francouzská 101
4. SŠIT a SP, Brno, Purkyňova 97 a SPŠ elektrotechnická, Brno, Kounicova 16
5. SŠ potravinářská a služeb, Brno, Charbulova 106 a SOŠ a SOU obchodní, Brno, Jánská 22
6. Gymnázium T.G.Masaryka, Hustopeče, Dukelské náměstí 7 a Gymnázium, Židlochovice, Tyršova 500
7. SOŠ průmyslová E.Beneše a SOU Břeclav, nábr. Komenského 1 a Obchodní akademie, Břeclav, Smetanovo nábřeží 17
8. Gymnázium, Hodonín, Legionářů 1 a OA a JŠ s právem SJZ, Hodonín, Velkomoravská 13
9. SOŠ oděvní a SOU, Strážnice, Úprkova 1733 a SOŠ, Strážnice, Skácelova 890

10. VOŠ, SOŠ a SOU, Bzenec, nám.Svobody 318 a SŠ lesnická a rybářská, Bzenec, Přívoz 735
11. Klvaňovo gymnázium, Kyjov Komenského 549 a Střední odborná škola zdravotnická a sociální, Kyjov, Komenského 46
12. Gymnázium, Bučovice, Součkova 500 a OA, Bučovice, Komenského náměstí 211
13. Gymnázium, Vyškov, Komenského náměstí 16 a SŠ zdravotnická a zemědělsko-ekonomická, Vyškov, náměstí Svobody 50
14. Gymnázium a Střední pedagogická škola, Znojmo, Pontassievská 3 a Obchodní akademie a jazyková škola s právem SJZ, Znojmo, Přemyslovců 4
15. OŠO a SOUŘ, Moravský Krumlov, nám. Klášterní 127 a SOŠ a SOU dopravní a mechanizační, Ivančice, Krumlovská 25
16. SOU, Tišnov, nám. Mítu 22 – převod činnosti ZŠ a internátu ze ZŠ a DD Předklášteří.

Komentář: od 1.9.2011 je úspora vzniklá slučováním škol vyčíslena na 80 mil Kč. Bylo konstatováno, že stávající optimalizace nezohledňuje demografický vývoj a také situaci na trhu práce. V říjnu 2012 vzniklo z 32 škol 16 nových subjektů. Školy byly sloučeny i přes značné protesty například v Brně.

8.3 Plzeňský kraj

V březnu 2011 se zastupitelstvo kraje usneslo na:

1. zrušení Školního statku Klatovy
2. zrušení Školního statku Plasy
3. sloučení příspěvkových organizací Základní školy, Planá, Zámecká 853 se Středním odborným učilištěm, Planá, Kostelní 129 s účinností od 1. července 2011.
4. sloučení příspěvkových organizací Střední odborné školy, Plasy, Školní 280 s Gymnáziem, Plasy, Stará cesta 363 s účinností od 1. července 2011.
5. sloučení příspěvkových organizací Střední odborné školy profesora Švejcara, Plzeň, Majerova 1 se Střední průmyslovou školou strojnickou, Plzeň, Klatovská 109 s účinností od 1. července 2011.
6. sloučení příspěvkových organizací Střední zdravotnické školy, Klatovy, Kolárova 444 s Vyšší odbornou školou, Obchodní akademií a Jazykovou školou s právem státní jazykové zkoušky, Klatovy, Plánická 196 s účinností od 1. července 2011.
7. sloučení příspěvkových organizací Integrované střední školy, Klatovy, Voříškova 823 se Střední průmyslovou školou, Klatovy, nábřeží Kpt. Nálepky 362 s účinností od 1.

července 2012, s tím, že obory vzdělávání 65-51-H/01 Kuchař – číšník (denní forma studia), 65-41-L/01 Gastronomie (denní forma studia), 65-41-L/504 Společné stravování (denní a dálková forma studia nástavbového oboru) budou převedeny na Střední školu zemědělskou a potravinářskou, Klatovy, Národních mučedníků 141.

8. sloučení příspěvkových organizací Integrované střední školy, Stod, Plzeňská 322 se Středním odborným učilištěm, Domažlice, Prokopa Velikého 640 s účinností od 1. července 2011.

Demografický vývoj:

Počty dětí ve věku 11 – 14 let se v roce 2010 dostaly na své dlouholeté minimum. Počty dětí ve věku 15 – 18 let budou klesat až do roku 2014. V letech 2006 – 2014 se sníží o 31 %. V roce 2006 bylo 15 – 19letých v kraji 6 800 a v roce 2019 to bude pouze 5 000.

„Počet žáků studujících ve víceletých gymnáziích poklesl za poslední 3 roky o 67 žáků a ve 4letém gymnáziu o 131 žáků. Podíl žáků 5. a 7. tříd ZŠ odcházejících do 1. ročníku 8 a 6letého gymnázia činil ve školním roce 2010/2011 13,4 %.

Podíl žáků přijímaných do 1. ročníku studia oborů, jejichž příprava je ukončena maturitní zkouškou (vč. nástavbového studia, lyceí a gymnaziálních oborů) se za poslední 3 školní roky zvýšil o 1,2 % a ve školním roce 2010/2011 činil 70,1 %. Lze předpokládat, že se s ohledem na náročnost státní maturity pro žáky maturitních oborů ve středních odborných učilištích, především nástavbového studia, tento podíl dále nebude zvyšovat a v příštích 3 – 4 letech se bude pohybovat v rozmezí 65 – 68 %.

Podíl žáků připravujících se v učebních oborech ukončených závěrečnou zkouškou se bude oproti současnosti mírně zvyšovat“, uvádí se ve výroční zprávě Plzeňského kraje, dostupné na WWW:<<http://www.kr-jihomoravsky.cz>>.

Plzeňský kraj je prezentován jako kraj, kde nástavbové studium má své významné místo. V Plzeňském kraji poskytovalo vzdělání ve školním roce 2010/2011 60 středních škol a 1 konzervatoř. 27 středních škol sídlí v Plzni. Ve všech 61 středních školách se připravovalo ve všech formách studia celkem 26 901 žáků, z toho ve středních školách zřizovaných Plzeňským krajem 24 048 žáků. Počet žáků byl oproti předcházejícímu školnímu roku o 1 129 nižší a za poslední 3 školní roky se snížil o 1 326 žáků. Snižující se stav je důsledkem nepříznivého demografického vývoje, který se v současné době projevuje především ve středním školství a v posledních ročnících základních škol. Počet žáků studujících některý z gymnaziálních oborů, včetně víceletých, se rovněž snížil. Za poslední 3 školní roky činil

úbytek 251 žáků. Ve školním roce 2010/2011 studovalo v gymnáziích v Plzeňském kraji celkem 6 330 žáků, 13 % tvořili žáci na gymnáziích, které nezřizuje Plzeňský kraj.

Komentář: v Plané byla sloučena základní škola se středním odborným učilištěm, což nebývá příliš obvyklé. Ve sledované oblasti vzdělávání žáků se zdravotním postižením zřizuje Plzeňský kraj dvě odborná učiliště a praktické školy, které navštěvuje 144 žáků. Ne příliš vhodné, co se týká zaměření, je sloučení Střední odborné školy s Gymnáziem Plasy.

8.4 Liberecký kraj

V Libereckém kraji je vypracován výhled celkového počtu žáků ve středním vzdělávání. Vzhledem k rozsáhlosti materiálu uvedu pouze nejzajímavější prognózy vývoje počtu žáků a zejména počty u těch škol, kde se navrhuje organizační opatření (sloučení, zrušení...) Pro jednotlivé školy řazené dle okresů jsou zobrazeny celkové počty žáků středního vzdělávání, vč. nástavbového studia a ostatních forem vzdělávání, za roky 2005, 2010 a 2015. Projekce je odvozena nejen od očekávaných celkových počtů žáků v 1.ročnících, ale současně vychází z průměrných hodnot dosahovaných jednotlivými školami v dalších ročnících a nutně odpovídá současnému stavu, tedy zejména skutečnosti, že škola přijímá do 1. ročníků žáky v určitém poměru jednotlivých kategorií, do určitých oborů apod.

Ačkoli vývoj na úrovni jednotlivých škol nemusí této projekci zcela odpovídat, nelze pouze jednoduše předpokládat, že na dané škole bude vývoj mít jiný, příp. obrácený trend, bez toho, že by se snížení či zvýšení počtu žáků neprojevovalo v jiné škole vzhledem k tomu, že počet žáků je omezený.

Tabulka č. 7 Vývoj celkového počtu žáků ve středním vzdělávání

Škola	2005	2010	2015
Střední odborná škola Střední odborné učiliště Česká Lípa	1746	1429	1314
Střední odborná škola Česká Lípa	491	343	240
Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská Kamenický Šenov	110	62	28
Vyšší odborná škola sklářská a Střední škola Nový Bor	368	170	90
Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická Liberec	621	635	591
Gymnázium Frýdlant	213	211	181
Střední odborná škola Gymnázium Liberec	770	857	600
Střední průmyslová škola stavební Liberec	410	416	427

Střední průmyslová škola textilní Liberec	307	254	176
Střední škola gastronomie a služeb Liberec	1646	1087	634
Střední škola hospodářská a lesnická Frýdlant	1130	961	728
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Liberec	255	287	302
Gymnázium Jablonec nad Nisou, Dr. Randy	489	457	449
Gymnázium Jablonec nad Nisou, U Balvanu	358	346	349
Střední škola řemesel a služeb Jablonec nad Nisou	508	414	271
Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola Jablonec nad Nisou	116	117	104
Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská Železný brod	205	147	100
Gymnázium Ivana Olbrachta Semily	358	341	320
Gymnázium Turnov	371	353	345
Integrovaná střední škola Vysoké nad Jizerou	424	549	452
Obchodní akademie, Hotelová škola a Střední odborná škola Turnov	968	801	625
Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola Turnov	187	184	184

Zdroj: výroční zpráva kraje, dostupné na WWW:<<http://www.kr-lbc.cz>>.

V Libereckém kraji došlo ke změnám v roce 2007. I přes protesty žáků, učitelů a rodičů došlo ke sloučení 10 středních škol v Libereckém kraji a jejich počet se zredukoval na 5. Zaniklo celkem 12 středních škol – např. tradiční zemědělské učiliště v Doksech.

Pracovní skupina pro optimalizaci středního školství v Libereckém kraji se zabývala dohodou na kompromisním řešení v červnu 2011.

Pracovní skupina pro optimalizaci středního školství v Libereckém kraji dosáhla dohody na následujících opatřeních v členění dle jednotlivých okresů Libereckého kraje:

- sloučení Střední odborné školy, Česká Lípa, Lužická 588 se Střední odbornou školou a Středním odborným učilištěm, Česká Lípa, 28. října 2707 při zachování pracoviště odborného výcviku v Doksech
- Gymnázium, Česká Lípa, Žitavská 2969 – snížení kapacity oboru 79-41-K/81 Gymnázium (osmileté gymnázium) o jednu třídu v ročníku, k roku 2016 bude navýšena kapacita oboru 79-41-K/41 Gymnázium (čtyřleté gymnázium) o jednu třídu v ročníku
- sloučení Gymnázia, Frýdlant, Mládeže 884 se Střední školou hospodářskou a lesnickou, Frýdlant, Bělíkova 1387
- sloučení Gymnázia, Jablonec nad Nisou, U Balvanu 16 s Gymnázium, Jablonec nad Nisou,

Dr. Randy 1096/13, příspěvková organizace

- Gymnázium a Střední odborná škola, Jilemnice, Tkalcovská 460, příspěvková organizace – snížení kapacity oborů 79-41-K/41 Gymnázium (čtyřleté gymnázium) a 79-42-K/41 Gymnázium se sportovní přípravou (čtyřleté gymnázium) tak, aby vznikla jedna třída v ročníku oborově smíšená a zachování oboru 79-41-K/81 Gymnázium (osmileté gymnázium) o kapacitě jedné třídy v ročníku.

Komentář: vzhledem k tomu, že 1/3 z celkového počtu středních škol skončila v červených číslech, bylo rozhodnuto o dalším slučování. Příčinu vidí zastupitelé ve skutečnosti, že po roce 1989 vzniklo mnoho nových škol. Největší úbytku v počtu žáků zaznamenaly školy s tradičními sklářskými řemesly – Nový Bor a Kamenický Šenov. Zastupitelstvo rozhodlo o zachování existence těchto škol *výjimečných svým zaměřením*. Opět se slučují školy s různým zaměřením – gymnázium a střední hospodářská a lesnická škola – není ideální případ.

8.5 Ústecký kraj

Specifikou z oblasti školství je projekt nazvaný „Páteřní škola Ústeckého kraje.“

Parametry Páteřní školy:

- škola nabízí obory alespoň 2 úrovně (např. maturitní a učební)
- v případě gymnázií je parametrem minimální počet 800 žáků
- počet žáků v denní formě min. 800
- spolupráce se zaměstnavateli a trhem práce
- doplňková činnost
- volnočasové aktivity
- služby pro žáky (ubytování, stravování...)
- mezinárodní spolupráce.

Škola, která splňuje tato kritéria, získá certifikát „Páteřní škola.“

Průběh slučování škol

V roce 2010 Ústecký kraj sloučil 4 střední školy, jednu vyšší odbornou školu a dvě školská zařízení. Bylo zrušeno jedno krajské gymnázium a čtyři školská zařízení, přičemž veškeré jejich činnosti převzaly příslušné obce.

Rok 2010 byl rokem intenzivní práce na finalizaci programu páteřních škol tak, aby tato byla připravena do konce června 2011 s tím, že celý proces vytváření soustavy bude dokončen i prakticky do 31.8.2012.

Zastupitelstvo Ústeckého kraje rozhodlo v roce 2011 o sloučení 26 škol a 1 školního statku, z nichž vznikne nebo již vzniklo 13 nástupnických organizací.

Ústecký kraj k 1.9.2011 zřizuje 62 středních a vyšších odborných škol, k 1.9.2012 bude zřizovatelem 52 středních a vyšších odborných škol (včetně 1 konzervatoře).

Celkem k 1.9.2011 kraj zřizoval 119 škol a školských zařízení, k 1.9.2012 bude zřizovatelem 109 škol a školských zařízení (místo původně delimitovaných 189).

Z původně převzatých 97 středních škol jich 1.9.2012 bude Ústecký kraj zřizovat 52. Dojde tedy k redukci počtu zejména malých středních škol celkem o 45, což je necelá polovina. Přitom více než jedna třetina škol má počet žáků vyšší než 700.

Proces úpravy vzdělávací soustavy v kraji (škol, které kraj zřizuje) bude tedy v roce 2012 v podstatě dokončen.

„Další etapou bude vyladění vzdělávací nabídky (oborové skladby) škol podle podmínek a potřeb lokalit, ve kterých působí. V potaz přitom bude brána mimo jiné i dopravní dostupnost a nabídka školských služeb v každé škole“, uvádí se ve Výroční zprávě Ústeckého kraje, dostupné na WWW:<<http://www.kr-ustecky.cz>>.

K 1.9.2011 bylo realizováno sloučení

- Gymnázia, Duchcov, Masarykova 12, příspěvková organizace se Střední průmyslovou školou, Duchcov, Kubicových 2
- Obchodní akademie, Ústí nad Labem, Národního odboje 17 s Obchodní akademií a Jazykovou školou s právem jazykové zkoušky, Ústí nad Labem, Pařížská 15
- Střední odborné školy, Meziboří, nám. 8.května 400, příspěvková organizace se Střední školou technickou, Most-Velebudice, Dělnická 21
- Střední školy zemědělské a ekologické, Žatec, Svatopluka Čecha 1180 s Obchodní akademií, Žatec, Studentská 1354
- Obchodní akademie, Teplice, Poštovní 3 a Střední průmyslové školy, Teplice, Benešovo nám. 1 s Hotelovou školou, Teplice
- Střední odborné školy, Ústí nad Labem, Stará 100 a Gymnázium Dr. Václava Šmejkal, Ústí nad Labem, Stavbařů 5.

K 1.9.2012 bude realizováno sloučení

- Střední školy elektrotechniky a spojů, Ústí nad Labem-Stříbrníky, Výstupní 2 a Střední průmyslové školy strojní a elektrotechnickou, Ústí nad Labem, Resslova 5
- Střední školy obchodu a služeb, Ústí nad Labem, Keplerova 7 se Střední školou a Základní školou, Trmice

- Střední školy hotelnictví, gastronomie a služeb, Litoměřice, Dlouhá 6 se Střední pedagogickou školou J.H.Pestalozziho, Litoměřice, Komenského 3
- Střední průmyslové školy, Most, Topolová 584 a Střední školou gastronomie a služeb, Most, Palachova 711
- Střední zdravotnické školy, Chomutov, Palackého 3 se Střední školou energetickou a stavební, Chomutov, Na Průhoně 4800
- Obchodní akademie, Střední odborné školy gastronomie a Středního odborného učiliště, Chomutov, Černovická 2901 se Střední školou technickou a automobilní, Chomutov, Pražská 702
- Střední průmyslové školy strojní a dopravní, Děčín VI., Slovanská 1000/55 s Vyšší odbornou školou a Střední průmyslovou školou stavební a dopravní, Děčín I., Čs. armády 10
- Školního statku Děčín-Libverda, Benešovská 6 se Střední školou zahradnickou a zemědělskou A.E.Komerce, Děčín-Libverda, Českolipská 123
- Gymnázia Podbořany, Komenského 843 se Střední odbornou školou a Středním odborným učilištěm, Podbořany, Kpt. Jaroše 682
- Obchodní akademie Generála Fajfka, Louny, Osvoboditelů 467 se Střední odbornou školou, Louny
- Střední průmyslové školy, Ústí nad Labem, Stará 99 s Gymnáziem a Střední odbornou školou Dr.V.Šmejkal, Ústí nad Labem.

Komentář: příkladem nepovedeného sloučení v poslední době může být spojení kuchařského učiliště a zahradnické školy – škol s naprosto odlišným zaměřením, viz. články v regionálním tisku.

Jako logické se jeví sloučení dvou obchodních akademií v Ústí nad Labem V Trmicích byla sloučena základní škola a střední škola obchodu a služeb – různé stupně vzdělání.

8.6 Středočeský kraj

Ze zjištění ČSÚ vyplývá, že věková skupina 15 – 19 let je skupinou nejvíce ohroženou populačním poklesem. Klesající tendence budou pokračovat až do roku 2016, kdy se směr křivky obrátí a dojde v důsledku nástupu populačních ročníků, které v současné době nastupují do předškolních zařízení, ke zlepšení

Obory středních odborných škol ve Středočeském kraji ve školním roce 2009/2010 navštěvovalo celkem 31 402 žáků, z toho 96,9 % tvořili žáci denního studia. Do 1. ročníku

bylo nově přijato celkem 9 100 žáků, což bylo o 4,4 % méně než v předcházejícím školním roce.

V oborech nástavbového studia se ve školním roce 2009/2010 zvyšovalo vzdělání celkem 4 093 osob, z toho bylo 51,3 % žáků denního studia. Nově bylo do 1. ročníku přijato celkem 1 106 osob, což bylo o 3,7 % méně než v předcházejícím školním roce.

Optimalizace sítě škol je popsána ve výroční zprávě o stavu a rozvoje vzdělávací soustavy ve středočeském kraji za školní rok 2009/2010.

Ve školním roce 2009/2010 pokračoval na území Středočeského kraje, proces optimalizace sítě škol a školských zařízení pouze v obecním a soukromém školství. Změny reagovaly na úbytek počtu žáků. Z optimalizačních snah v minulosti lze uvést např. snahu o sloučení SOŠ Benešov a Střední zdravotní školy Benešov, nedošlo však k realizaci. Změna měla proběhnout ve školním roce 2008/2009. V roce 2008 došlo k zániku 2 škol – ISŠ Sadská, Lázeňská 826 a SOŠ a SOU Nymburk, V Kolonii 1804. Vznikl nový subjekt.

V roce 2007/2008 byla sloučena SPŠ a OŠ Příbram II. a Domov mládeže, Příbram II.

Komentář: v roce 2010/2011 se provedly pouze změny v oborové struktuře aktualizace nabídky jednotlivých škol. Například Základní škola speciální Rakovník požádala o zápis oboru vzdělávání 2letá Praktická škola (střední školství). Změny se tedy týkaly spíše zaměření škol a jejich oborů, počtů žáků atd.

Vlivem stále klesajícího počtu žáků je aktualizace vzdělávací nabídky škol motivována především snahou zaujmout veřejnost.

V poslední době došlo k zániku OU Liteň, tedy zařízení k výchově a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále zaniklo SOŠ a SOU Beroun.

8.7 Královéhradecký kraj

V roce 2007 se sloučilo 18 škol a školských zařízení. Z celkového počtu 18 škol (MŠ, ZŠ, SŠ) vzniklo 7 subjektů.

Nabídka středních škol zůstala v Královéhradeckém kraji i po roce 2010 široká a bude nabízet uchazečům stále stejně atraktivní možnost výběru studia. Díky opatření kraje, který je zřizovatelem většiny středních škol v regionu, nebude docházet kvůli úbytku studentů k rušení škol. Pouze se upraví počet tříd tam, kde je největší úbytek žáků. Výuka ve školách bude díky tomu efektivnější a jejich provoz levnější.

„Demografický vývoj jasně hovoří o tom, že studentů na středních školách bude ubývat. Kraj však kvůli tomu nechce střední školy rušit. Pouze tak na některých školách, které mají více

neobsazených míst, upraví od příštího roku počty tříd. Nechceme se totiž dostat do situace, ve které jsou nyní mateřské školy – při úbytku dětí se řada z nich po celé republice rušila a nyní naopak rodiče mají problém své dítě do mateřské školy umístit,“ řekl krajský radní pro oblast školství Jiří Nosek, dostupné na WWW: <<http://www.kr-kralovehradecky.cz>>.

Snížení počtu tříd na některých středních školách v Královéhradeckém kraji nijak neomezuje jejich možnou kapacitu. V případě, že žáků vycházejících z devátých ročníků základních škol opět přibude, mohou se potřebné třídy znovu otevřít ve větším počtu.

„Díky tomuto opatření tak budou střední školy v kraji připravené zvládnout i případný nárazový nápor uchazečů, ke kterému by v příštích letech mohlo dojít. Podle dlouhodobých statistik ale bude studentů v nadcházejících osmi letech obecně ubývat,“ dodal Nosek.

Začátkem letošního školního roku nabídka volných míst pro studium některých oborů v kraji vysoce převyšovala poptávku. Neobsazená byla asi polovina míst v prvních ročnících středních škol. Díky snížení počtu vypisovaných tříd na některých školách, které vejde v platnost v příštím roce, budou přijímáni uchazeči s potřebnými studijními předpoklady a kraj rovněž ušetří finance, jež bude moci investovat do rozvoje jiných perspektivních školských zařízení. Cílem je přiblížit počet vypisovaných míst v prvních ročnících středních škol počtu studentů, kteří budou skutečně přijati.

Demografický vývoj:

V roce 2005/2006 bylo v 9. třídách ZŠ 6 093 žáků, v roce 2011/2012 4 195 žáků. V oblasti středního vzdělávání působilo k 1.9.2011 v Královéhradeckém kraji celkem 81 škol poskytujících střední vzdělání. Z tohoto počtu je 62 středních škol zřizováno KHK, zbývající jsou zřizovány jiným zřizovatelem (jiná fyzická a právnická osoba, obec, církev, MŠMT).

11 škol z celkového počtu 81 škol poskytujících střední vzdělání je zřizováno pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Komentář: již několik let probíhají v Královéhradeckém kraji v souvislosti s demografickým vývojem v oblasti středního školství optimalizační změny, které umožnily nejen snížení počtu právních subjektů – středních škol, ale zasáhly pozitivně i do oborové struktury. Snížily se počty míst v 1. ročnících gymnaziálních, lycejních oborů a čtyřletých i dvouletých (nástavbových) ekonomických oborů, částečně se snížila i roztříštěnost oborové struktury.

Královéhradecký kraj volí cestu slučování počtu v oborech a jejich celkovou restrukturalizaci. Samozřejmě ale také proběhly optimalizační změny.

8.8 Kraj Vysočina

Dopad demografického vývoje do středních škol zřizovaných krajem

Studie zveřejněná krajem Vysočina se zabývá odhadem vývoje středního školství v Kraji vysočina v období výrazné demografické nestability. Časově lze toto období vymezit roky 2008 až 2023. V tomto úseku projde středoškolskou populací vlna demografického poklesu. Za srovnávací rok byl zvolen školní rok 2005/06, který spadá do konce období pozvolného poklesu. „Počet patnáctiletých v ročníku v tomto období nejprve výrazně poklesne (oproti 2005/06 o cca 30% s minimem v roce 2016/17 – 34%, v absolutních číslech činí pokles z 6995 na 4632). Od roku 2020 nastane mírné zvýšení (dnešní situace v MŠ) s odhadovaným maximem v roce 2024/25 – 5632 (maximum je oproti roku 2005/06 nižší o téměř 20%). Poté by měl dle projekce ČSÚ následovat dlouhodobý pokles. Odhad demografického vývoje je projekcí odvozenou z počtu narozených dětí, skutečně absolutní počty patnáctiletých se od této projekce mohou lišit (např. migrace, odklady školní docházky aj.) Obdobný je i vývoj v jednotlivých okresech“, uvádí zpráva OŠMS KÚ Vysočina, dostupné na WWW: <<http://www.kr-vysocina.cz>>.

Na základě odhadu vývoje počtu žáků lze vyčíslit možné ekonomické efekty, resp. teoretické úspory, které souvisí s demografickým poklesem. Výpočty se vztahují na 47 krajem zřízených právních subjektů středních škol a nejsou do nich zahrnuty VOŠ.

„Pokud nedojde ke změně počtu subjektů, poklesne průměrná velikost školy bez VOŠ z 489 žáků a 18,9 tříd (2005/06) na 346 žáků a 13,6 tříd (2016/17). Hodnoty v roce 2009/10 činí 479 žáků a 18,5 tříd. Průměrné provozní náklady na školu činí téměř 7 mil. Kč (toho 2,4 mil. Kč na energie) a průměrné osobní náklady (mzdy a odvody) na školu téměř 22 mil. Kč. Úsporu kapacit v rozsahu 10 průměrných škol lze tedy teoreticky v roce 2016/17 a dalších letech ročně nevynakládat provozní prostředky ve výši 70 mil. Kč (úspora na příspěvku na provoz cca 60 mil. Kč) a 220 mil. Kč na osobní náklady. Základním předpokladem pro úspory je efektivní a relevantní uvolňování prostor. Při uvolňování kapacit je rovněž potřebné zvažovat odhadovaný demografický vývoj po roce 2020 (lokální maximum v roce 2024) a zachovat kapacity pro cca 80% žáků školního roku 2005/2006“, uvádí studie, dostupné na WWW: <<http://www.kr-vysocina.cz>>.

Pro zajímavost lze uvést, že v roce 1976 se narodilo na Vysočině 9389 dětí a v roce 2009 5466 dětí.

Za období od roku 2001 došlo ke změnám u 44 středních škol a školských zařízení jim sloužících (z toho 33 středních škol, 5 školních statků, 2 domovy mládeže, 4 střediska praktického vyučování). 4 školní statky byly zrušeny, ostatní subjekty byly sloučeny do 16 nástupnických právních subjektů. Průměrná velikost slučovaných škol vzrostla mezi školními roky 2003/04 a 2006/07 na dvojnásobek (330 na 657). Dále došlo ke sloučení 9 základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami do 2 nástupnických právních subjektů. Jak již bylo uvedeno výše, optimalizace probíhala již od druhé poloviny 90. let.

Návrh opatření ke zvýšení nepříznivého demografického vývoje a jeho dopadu do středních škol.

Na podzim roku 2010 připravil OŠMS studii dopadů demografického vývoje do středních škol zřizovaných krajem. Studie byla rozeslána k připomínkám ředitelům škol a beze změn projednána v zastupitelstvu kraje dne 21. září 2010. Studie včetně připomínek ředitelů je zveřejněna na webových stránkách kraje (Školský portál, Strategické dokumenty kraje, analýzy). „Ředitelé středních škol byli požádáni, aby se studií seznámili zaměstnanci do konce roku 2010. Vzhledem k popsaným očekávaným dopadům demografického vývoje celkové ekonomické situací a signálům o poklesu kvality vzdělávání v ČR (např. studie McKinsey & Copany: *Klesající výsledky českého základního a středního školství: fakta a řešení*) je připraven tento návrh opatření k řešení dopadů demografického vývoje do středních škol zřizovaných krajem. **Jedná se o pracovní verzi, která je určena k diskusi**“, uvádí se dále, dostupné na WWW: <<http://www.kr-vysocina.cz>>.

V současné době má OŠMS informace o počtech žáků ve školním roce 2010/11, které potvrzují trend popsaný v krajské studii. Meziroční pokles počtu žáků v prvních ročnících je 800, tj. 13%, celkový meziroční úbytek počtu žáků v krajem zřizovaných středních a vyšších odborných školách činí 1300 žáků, tj. 6%. Rostoucí disproporci mezi kapacitou škol a reálným počtem žáků potvrzuje rovněž srovnání mezi nabízeným počtem volných míst v březnu 2010 (7653) a skutečným počtem žáků v prvních ročnících denních tříletých a čtyřletých středoškolských oborů ze září téhož roku (5249) Rozdíly jsou patrné téměř ve všech segmentech. Pouze v denních nástavbách a oborech pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami byly rozdíly malé. Počet patnáctiletých pro školní rok 2011/12 činí v Kraji Vysočina 4998.

Možná navrhovaná opatření jsou následující:

1. V menších městech kraje organizačně seskupit školy pod jednou zastřešující

organizaci s jedním vedením, které zajistí řízení středního školství v v územní spádové

oblasti.

2. Nejmenší školy přiřčenit k větším školám, pokud nebudou mít zájem o zřízení příslušná města.

3. V bývalých okresních městech vytvořit větší příspěvkové organizace, při sdružování zohlednit zejména oborovou příbuznost, případně blízkost nemovitosti a současně dokončit vytváření silných odvětvových center odborného vzdělávání s širokým portfoliem oborů, vzděláváním dospělých a rozvinutou spoluprací s firmami v regionu.

Výsledkem je komplexní a dlouhodobě efektivní řešení založené na **principu jednoho managementu odpovědného za řízení středního školství** ve městě za personální a technické zajištění nabídky středoškolského vzdělávání a správu a využití majetku kraje.

Při přípravě návrhů mohou být posuzovány i *další přístupy k uspořádání škol*, např:

a) vytváření subjektů dle *oborového klíče napříč městy*; tento přístup přináší obtížnější možnosti řízení (detašovaná pracoviště na území jiných měst) a dále není jasné, jak by se dělily vnitřní prostory budov mezi různá oborová zaměření (např. při rozdělení oborů střední školy řemesel a služeb na technické a službové); tento přístup by ale přinášel i ekonomické výhody související s očekávanou koncentrací výuky i žáků stejného oboru do menšího počtu zpravidla větších měst (významnou roli hraje lidnatost přirozené územní spádové oblasti).

b) *vytvoření velkých subjektů na úrovni okresů či kraje*, vedení takových subjektů by pak zajišťovalo vysoce kvalifikované servisní služby pro sdružené subjekty.

Pro zvážení je navržen jako prioritní model upřednostňující územní hledisko (přirozená vazba na města a zaměstnavatele v nich).

Snížení kapacity víceletých gymnázií.

Jednoduchým průzkumem byl v úplných základních školách zjišťován názor na síť víceletých gymnázií a podmínky pro zajištění vzdělávání žáků v případě snížení kapacity víceletých gymnázií. Zcela jednoznačně převládá názor, že je potřebné omezit kapacitu víceletého studia a přijímat do něj pouze děti s mimořádným talentem (cca 3-5% populace) – 56% odpovědí, nebo že je možné víceletá gymnázia zcela zrušit a děti vzdělávat v základních školách – 28% odpovědí. 97% škol potvrdilo, že pokud by došlo k výraznému omezení sítě víceletých gymnázií, mají základní školy dostatečné materiální i personální podmínky pro zabezpečení vzdělávání těchto žáků.

Změna územního rozložení autoopravárenských oborů

Dalším krokem je redukce počtu míst v oboru autoopravárenství. Je navrženo soustředit tyto obory do 1-3 měst v kraji.

Možná je i jiná varianta:

- a) koncentrovat do malých měst (cca 3) dva obory nebo
- b) ponechat v malých městech odloučená pracoviště.

Návrh výboru pro výchovu a vzdělávání ze dne 6.6.2011:

Bystřice nad Pernštejnem – v případě shody s městem realizovat sloučení škol: Gymnázium a Vyšší odborná škola a Střední odborná škola zemědělsko-technická Bystřice nad Pernštejnem.

Havlíčkův Brod – v případě shody s městem sloučit školy: Gymnázium a Střední zdravotnickou školu a Vyšší odbornou školu zdravotnickou.

Chotěboř – v případě shody s městem realizovat sloučení škol: Obchodní akademie Chotěboř a Střední odborné učiliště technické Chotěboř.

Jihlava – v případě shody s městem realizovat sloučení škol: Obchodní akademie, Střední zdravotnická škola Jihlava a Střední škola obchodu a služeb. Dále v případě shody s městem realizovat sloučení škol: Střední průmyslová škola Jihlava a Střední škola technická Jihlava. Dále realizovat sloučení škol: Střední škola stavební Jihlava a Domov mládeže Jihlava.

Moravské Budějovice – v případě shody s městem sloučit školy: Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice a Gymnázium a Střední odborná škola Moravské Budějovice.

Pacov – jednání s městem o převzetí víceletého gymnázia.

Pelhřimov – v případě shody s městem sloučit školy: Gymnázium Pelhřimov a Obchodní akademie Pelhřimov a dále Střední průmyslová škola Střední odborné učiliště Pelhřimov a Střední škola Kamenice nad Lipou.

Třebíč – v případě shody s městem realizovat sloučení škol: Střední průmyslová škola Třebíč a Střední škola řemesel Třebíč.

Velké Meziříčí – v případě shody s městem realizovat sloučení škol: Hotelová škola Světlá a Obchodní akademie a Střední škola řemesel a služeb Velké Meziříčí.

Žďár nad Sázavou – v případě shody s městem realizovat sloučení škol: Střední průmyslová škola Žďár nad Sázavou a Střední škola řemesel a služeb Velké Meziříčí.

Materiál byl předložen Radě Kraje Vysočina.

Komentář: vzhledem k nesouhlasu a následných protestů dotčených obcí s rušením a slučováním škol bylo rozhodnuto zastupitelstvem kraje o pozastavení optimalizačních snah.

Zde je nutné poukázat na jednání odboru školství s dotčenými obcemi o převzetí zřizovatelských pravomocí. V návrhu se přímo uvádí: „v případě shody s městem“ – ve všech případech.

8.9 Jihočeský kraj

Demografický vývoj

Zdrojem informací je dokument ČSÚ „Věkové složení obyvatelstva a jeho pohyb v Budějovickém kraji v roce 2000“. Za období od roku 2000 do roku 2010 studovalo na SŠ:

2000 – 33 604 studentů

2010 – 27 714 studentů.

Pokud by počet živě narozených dětí setrval na úrovni posledních pěti let a postupně všechny ročníky středních škol by byly naplněny počtem 5600 žáků, bude to představovat celkový kontingent žáků ve věku 15-18 let na úrovni 22 400 žáků, a to znamená pokles oproti roku 2000 o celou jednu třetinu, tj. o 33%. Tento stav skutečně nastane v roce 2014. Stav žáků na středních školách však začaly klesat již v roce 2008, kdy do nich začali vstupovat žáci nyní desetiletí, u kterých se výrazně projevuje začátek klesajících demografických tendencí.

Odborná učiliště pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami:

„S ubývajícím počtem dětí v populaci a možností těchto žáků odcházet do libovolných učilišť dle svého výběru je nutná optimalizace sítě učilišť, tzn. zamyslet se nad sítí těchto škol v regionu a nad využitím jejich kapacit s ohledem na znění DLZ ČR. Na krajské úrovni dochází k aktualizaci nabídky možností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a změnám v rejstříku odborných učilišť, učilišť a praktických škol podle demografických potřeb, poptávky na trhu práce a dopravní obslužnosti“, uvádí se ve výroční zprávě Jihočeského kraje, dostupné na WWW: <<http://www.kr-jihocesky.cz>>.

Byla upravena nabídka v kraji dalšího vzdělávání pro žáky základních škol speciálních (pomocných škol) – otevřením praktických škol při Speciálních školách Blatná, Speciálních školách Trhové Sviny a při Speciálních školách Jindřichův Hradec.

Kraj bude i v dalším vývoji kvalitně monitorovat speciální potřeby žáků na všech vzdělávacích úrovních tak, aby na jedné straně byl poskytován ve vzdělávacím systému z tohoto pohledu odpovídající požadovaný standard těchto služeb, na straně druhé, aby bylo zamezeno plýtvání.

Zastupitelstvo kraje schválilo 31.5.2011 s účinností od 1.1.2012:

- a) zrušení příspěvkové organizace Gymnázium olympijských nadějí, České Budějovice, Emy Destinové 46. bez likvidace a její sloučení s příspěvkovou organizací Gymnázium, České Budějovice, Česká 64
- b) zrušení příspěvkové organizace Obchodní akademie, Třeboň, Táboritská 688 a její sloučení se Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Třeboň, Vrchlického 567.
- c) zrušení příspěvkové organizace Střední odborné učiliště, Netolice, Václavská 92 a její sloučení s příspěvkovou organizací Střední škola, Vimperk, Nerudova 267
- d) zřízení příspěvkové organizace Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola řemesel a služeb, Strakonice, Zvolenská 934, zrušení příspěvkové organizace Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Strakonice, Želivského 291, příspěvkové organizace Střední škola řemesel a služeb, Strakonice, Zvolenská 934 a splynutí zrušených příspěvkových organizací do nově zřízené příspěvkové organizace Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední průmyslová škola a Střední odborná škola řemesel a služeb, Strakonice, Zvolenská 934
- e) zřízení příspěvkové organizace Střední škola řemeslná a Základní škola, Soběslav, Jiráskova 66/II., zrušení příspěvkové organizace, Střední odborné učiliště Technické, Soběslav, Jiráskova 66/II., a příspěvkové organizace Odborné učiliště, Praktická škola a Základní škola, Soběslav, Wilsonova 405, s účinností od 1.9.2011 s názvem Střední škola, Soběslav, Wilsonova 405, bez likvidace a splynutí zrušených příspěvkových organizací do nově zřízené příspěvkové organizace Střední škola řemeslná a Základní škola, Soběslav, Jiráskova 66/II.

Komentář: v kraji má zaniknout tradiční učiliště v Netolicích a žáci mají dojíždět do Vimperku. Zajímavostí je bezesporu vznik nového subjektu, který vznikl sloučením OU, PrŠ, ZŠ a SOU (T) v Soběslavi.

8.10 Karlovarský kraj

Vliv demografického vývoje na střední vzdělávání

„Již několik let dochází k výraznému demografickému propadu v kategorii 15letých a tím samozřejmě i v počtu žáků v oblasti středního vzdělávání. Pokles počtu 15letých započal v roce 2006 a graduje zejména v letech 2009 až 2012. Ačkoli od roku 2012 do roku 2014 dojde v počtu 15letých k mírnému zvýšení, v roce 2015 bude počet této věkové kategorie opět

v poklesu, který však není tak výrazný. Celkový propad počtu žáků ve středním vzdělávání bude ještě v dalších nejméně třech letech dost výrazně ovlivňovat naplněnost středních škol a průměrnou naplněnost tříd, a to právě vinou nenaplnění počtu přijímaných žáků v předchozích letech. Z uvedeného vyplývá, že nejméně do roku 2020 bude mít situace v počtech žáků ve středním vzdělávání sestupný trend“, uvádí DLZ Karlovarského kraje, dostupné na WWW: <<http://www.kr-karlovarsky.cz>>.

V roce 2009 byl počet 15letých 3750, v roce 2012 pouze 2730.

V Karlovarském kraji se v současné době uskutečňuje vzdělávání ve 38 středních školách a s probíhajícím demografickým propadem bude existovat výraznější potřeba pokročit v jejich optimalizaci. K největšímu propadu populace 15letých dochází v Karlovarském kraji v letech 2007 až 2012. Počty žáků nově nastupujících do středních škol v letech 2012 – 2016 již budou celkem stabilizovány. Ačkoli od roku 2012 do roku 2014 dojde v počtu 15letých k mírnému zvýšení, v roce 2015 bude počet této věkové kategorie opět v poklesu, a to na úroveň v roce 2012. Celkový propad počtu žáků ve středním vzdělávání bude ještě v dalších nejméně třech letech nepříznivě ovlivňovat naplněnost středních škol a průměrnou naplněnost tříd, a to vinou nedostatečného počtu přijímaných žáků v předchozích letech. Z uvedeného vyplývá, že nejméně do roku 2020 bude mít situace v počtech žáků ve středním vzdělávání sestupný trend, což bude nejspíš doprovázeno problémy ve financování.

„To je jeden z nejzávažnějších faktorů, které nutí zřizovatele vyhodnotit kapacity středních škol a reagovat v následujících letech na výrazně nižší počty žáků, kteří jsou účastníky středního vzdělávání. Je potřebné optimalizovat jak kapacity středních škol, tak nabídku oborů vzdělání vzhledem k opatřením stanoveným v DZ ČR a zároveň k reálným potřebám trhu práce v kraji“, uvádí zpráva a dále: *„Karlovarský kraj se již druhým rokem snaží o řešení zkvalitnění vzdělávání tím, že doporučuje ředitelům středních škol konání přijímacích zkoušek do oborů vzdělávání ukončovaných maturitními zkouškou, které jsou realizovány formou testů z obecných studijních předpokladů, matematiky a českého jazyka. Pro přijímání uchazečů do 4letého gymnázia byla stanovena přísnější kritéria než v případě ostatních oborů vzdělání. Za účelem podpory kvality vzdělávání budou realizována opatření ke zpřísnění kritérií pro přijímání žáků do prvních ročníků 8letých gymnázií“*, dostupné na WWW:<<http://www.kr-karlovarsky.cz>>.

V letech 2007/2008 a 2008/2009 zanikla nebo byla sloučena zařízení převážně MŠ a ZŠ.

Ze středních škol byla sloučena SOŠ Kynšperk nad Ohří a SŠ živnostenská Sokolov. V roce 2006/2007 byla zrušena také organizace, která vykonávala činnost střední školy – SPŠ a SOU hudebních nástrojů Kraslice a byla sloučena se Střední živnostenskou školou Sokolov.

V Karlovarském kraji působilo k 31.8.2011 celkem 38 středních škol, z nichž 70 % zřizuje Karlovarský kraj. Nejvíce škol je soustředěno právě v Karlových Varech.

Kapacita SŠ je využita na 70 %. „*S ohledem na pokles žáků ve SŠ bude muset kraj zefektivnit vynakládání prostředků na tyto školy a zvažovat další redukci počtu středních škol včetně změn v oborové struktuře při zohlednění požadavků trhu práce*“ – dlouhodobý záměr vzdělávání Karlovarského kraje, 2012, dostupné na WWW:<<http://www.kr-karlovarsky.cz>>.

Komentář: v Karlovarském kraji je považováno za prioritní inkusivní vzdělávání v běžné škole nebo třídě. Je upřednostňováno vzdělávání formou inkusivní integrace ve školách hlavního proudu. Podle krajského úřadu je nutné zajistit, aby byly co nejméně „izolovány od svých vrstevníků“. Otázka se sama nabízí: *jsou školy běžného vzdělávacího proudu schopné tyto děti přijmout?* (po stránce ekonomické určitě ano, ale jak jsou připraveni učitelé-jejich kvalifikace atd...?)

Karlovarský kraj nabízí jako jediný v ČR ke studiu obory zaměřené na výrobu dechových a hudebních nástrojů (bezesporu školy „chráněné“ MŠMT).

8.11 Pardubický kraj

Pardubický kraj ve spolupráci s řediteli škol a zástupci místních samospráv připravuje dlouhodobé změny ve středním školství. Demografický pokles počtu žáků vycházejících z devátých ročníků základních škol, klesající úroveň vzdělávání ve všeobecně vzdělávacích oborech a nedostatek odborníků na trhu práce – to jsou hlavní důvody těchto změn.

„*Pardubický kraj těmito kroky reaguje na úbytek žáků vycházejících z devátých ročníků základních škol. V příštím roce to bude o 790 žáků a v dalších letech bude tento trend pokračovat. Úprava pokryje z jedné třetiny gymnázia, o dvě třetiny žáků méně nastoupí do prvních ročníků odborných škol,*“ vysvětluje členka krajské rady Jana Pernicová zodpovědná za školství, kulturu a památkovou péči, dostupné na WWW: <<http://www.kr-pardubicky.cz>>.

Vedle změn v oborové nabídce se již kraj dohodl s řediteli škol a zástupci místních samospráv na *útlumu ekonomických oborů* a v případě vyšších odborných škol, kterým v roce 2016 skončí akreditace, na jejich užší spolupráci s univerzitami. „*Obory s ekonomickým vzděláváním budou vyučovány pouze na obchodních akademiích. Od 1.9.2011 budou tyto*

obory u příslušných škol v rejstříku nastaveny jako dobíhající, nebude již možné přijímat žáky do prvních ročníků a bude snížena kapacita těchto oborů,“ připomíná Jana Pernicová.

Východiskem optimalizačních opatření byla *Analýza středního školství Pardubického kraje*, která byla zaměřena na rozbor struktury vyučovaných oborů středního vzdělávání v kraji. Tato analýza byla projednána Radou Pardubického kraje v květnu roku 2010 a následně zveřejněna na portálu Pardubického kraje.

V letech 2009 až 2011 došlo k následujícím změnám v síti škol zřizovaných Pardubickým krajem:

- a) s účinností od 1.7.2009 převedeno Gymnázium Králíky na zřizovatele město Králíky
- b) s účinností od 1.9.2010 zaniklo (sloučením) Středisko praktického vyučování, Žamberk, Zemědělská 846, nástupnickou organizací se stala Střední škola obchodu, řemesel a služeb Žamberk
- c) s účinností od 1.4.2011 zanikly (splynutím) Střední škola zahradnická Litomyšl a Vyšší odborná škola a Střední odborná škola technická, Litomyšl, T.G.Masaryka 659, nástupnickou organizací je nově zřízená příspěvková organizace s názvem Střední škola zahradnická a technická Litomyšl.
- d) s účinností od 1.7.2011 zanikla (sloučením) Střední odborná škola a Střední odborné učiliště technických oborů, Česká Třebová, Skalka 1692, nástupnickou organizací se stala Vyšší odborná škola a Střední odborná škola Gustava Habrmana, Česká Třebová, Habrmanova 1540 s novým názvem Vyšší odborná škola a Střední škola technická Česká Třebová
- e) s účinností od 1.7.2011 zanikla (sloučením) Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Pardubice – Polabany, Poděbradská 94, nástupnickou organizací se stala Střední průmyslová škola potravinářská Pardubice s novým názvem Střední škola potravinářství a služeb Pardubice
- f) s účinností od 1.7.2011 zanikla (sloučením) příspěvková organizace s názvem Střední zemědělská škola, Lanškroun, Dolní Třešňovec 17 s novým názvem Střední škola zemědělská a veterinární Lanškroun
- g) s účinností od 1.7.2011 zanikla (sloučením) Střední škola cestovního ruchu Choceň, nástupnickou organizací se stala Obchodní akademie, Choceň, T.G.Masaryka 1000, s novým názvem Obchodní akademie a Střední odborná škola cestovního ruchu Choceň

- h) s účinností od 1.8.2011 zanikly (splynutím) **Gymnázium**, Přelouč, Obránců míru 1025 a **Střední odborné učiliště technické**, Přelouč, Dukelské náměstí 1513, nástupnickou organizací je nově zřízená příspěvková organizace **Gymnázium a Střední odborná škola Přelouč** (viz komentář dále)
- i) vzhledem k dlouhodobému nezájmu uchazečů o studium ukončily od 1.9.2011 nabídku oborů vzdělání na součásti vyšší odborná škola **Střední škola průmyslová, strojnická, technická a Vyšší odborná škola Chrudim** a **Vyšší odborná škola a Střední odborné učiliště technické**, Litomyšl, T.G.Masaryka 659.

Vzhledem k nepříznivému demografickému vývoji se změny dotkly i nabídky oborů vzdělání ve školách zřizovaných Pardubickým krajem. Počínaje školním rokem 2011/2012 byl stanoven minimální počet 22 žáků ve třídách prvního ročníku oboru vzdělání 79-41-K/81 Gymnázium (8leté gymnázium) a oborů vzdělání 79-41-K/41 Gymnázium (4leté gymnázium). Mohou být otevřeny i třídy s nižším počtem žáků, ale budou-li otevřeny s nižším počtem žáků opakovaně ve dvou po sobě následujících školních rocích, v následujícím školním roce již nebudou přijímáni žáci do prvního ročníku těchto oborů vzdělání.

Komentář: kraj přistoupil k redukci počtu žáků přijímaných ke studiu ekonomických oborů a oborů obecně odborné přípravy. Od školního roku 2012/2013 bude snížena i nabídka nástavbového studia u oborů, které vykazují vysoké úbytky žáků.

V tomto kraji došlo ke vzniku asi nejzajímavějšího subjektu sloučením gymnázia a SOU technického v Přelouči, které je obhajováno zachováním gymnaziálního vzdělávání v Přelouči. Proti sloučení vznikají petice. Dobrým příkladem pro inspiraci je podmínka otevření 1. ročníku s nižším počtem žáků gymnázií – tzv. 2 x a dost.

8.12 Zlínský kraj

„Střední vzdělávání je oblastí, v níž se nyní velmi výrazně projevují důsledky nepříznivého demografického vývoje. Prudký pokles se zastaví v roce 2016. Po tomto období dojde ke krátké stabilizaci (do roku 2021), dalších pět let následuje mírný vzestup, avšak po roce 2026 se počet obyvatel Zlínského kraje ve věkové kategorii 15-18 let bude soustavně snižovat až do roku 2050 na cca 64% počtu obyvatel v poměru k roku 2011.

Absolutní hodnota poklesu počtu obyvatel sledované věkové skupiny mezi lety, kterými se zabývá tento Dlouhodobý záměr, tedy 2011 a 2016, je podle ČSÚ 5596. Od roku 2009 má toto

číslo hodnotu téměř 10 000“, uvádí se ve zprávě Zlínského kraje, dostupné na WWW: <<http://www.kr-zlinsky.cz>>.

Pro zajímavost uvádím, že v roce 2007 bylo ve Zlínském kraji ve skupině 15 – 18letých 31000, v roce 2015 to bude již necelých 21000 (přesně 20870).

V uplynulém období byl ze strany Zlínského kraje jako zřizovatele středních škol snižován počet středních škol slučováním do větších celků – k datu 1.1.2012 činí počet subjektů vykonávajících činnost středních škol 48, což je o 20 méně než v roce 2001, kdy byly střední školy delimitovány ze státu na kraji, a o 11 méně než k 1.1.2008. Celkem byl počet středních škol ve Zlínském kraji snížen o téměř třetinu původního počtu (o 29,5%). Redukce počtu středních škol probíhala ve Zlínském kraji takovou formou, při které *byla zachována oborová vzdělávací nabídka, tzn., že při sloučení předcházela oborová vzdělávací nabídka ze zanikajícího subjektu na subjekt přejímající*. V hodnoceném období vznikaly v optimalizačním procesu školy multioborové a to především z důvodu zachování vzdělávací nabídky v dané konkrétní lokalitě.

Zpráva dále uvádí: *„Sloučení do větších celků přineslo řadu pozitiv: vznik ekonomicky silnějších a tím stabilnějších subjektů, zvýšení schopnosti vyrovnávat se s dopady demografického vývoje, vytvoření podmínek při zachování, popř. efektivní rozvíjení vzdělávací nabídky s ohledem na vývoj trhu práce v regionu, lepší využití i rozvoj odborného potenciálu pedagogických pracovníků, efektivnější využití materiálně technického vybavení včetně lepších možností inovace. Vznik větších subjektů rovněž umožní školám účinněji zaměřit část personálních kapacit do oblastí vzdělávání dospělých. Vzhledem k tomu, že důsledky nepříznivého demografického vývoje pokračují až do roku 2016 a je reálný předpoklad dalšího snížení počtu žáků středních škol, jsou připravována Zlínským krajem další racionalizační opatření. Základní struktura sítě škol bude i nadále budována v tradičních sídlech, kde bude zachován větší počet a širší škála škol v návaznosti na požadavky trhu práce. Preferovány budou školy polyfunkční s úplnou vzdělávací nabídkou druhů a forem studia. Zajistí se tím prostupnost vzdělávací nabídky jak horizontálně, pro žáky, kteří správně volili typ vzdělávacího oboru, tak vertikálně v obou směrech. Zároveň tedy budou vytvořeny podmínky zabraňující předčasnému odchodu žáků z procesu přípravy na profesi“*, dostupné na WWW: <<http://www.kr-zlinsky.cz>>.

U gymnaziálních oborů došlo ve školním roce 2010/2011 k poklesu o 265 žáků. Snížení počtu žáků je registrováno na 4letých – 236 a u víceletých o 29 žáků.

K 1.9.2010 zřizoval kraj 55 středních škol a 1 konzervatoř. V roce 2010/2011 byly sloučeny následující střední školy:

- a) SŠ obchodu a gastronomie Koryčany a SŠ hotelová a služeb Kroměříž
- b) SŠ obchodu a služeb Vsetín a SOŠ Josefa Sousedíka Vsetín
- c) SOŠ Uherský Brod a SPŠ Uherský Brod
- d) OU a PrŠ Zlín se SŠ gastronomie a obchodu Zlín.

V roce 2009/2010 byla sloučena SZŠ Uherské Hradiště a SŠ průmyslová a hotelová Uherské Hradiště. Dále Domov mládeže a školní jídelna Kroměříž se SŠ hotelovou a služeb Kroměříž. V tomto roce došlo ke sloučení čtyř PPP do jedné s názvem Krajská pedagogicko-psychologická poradna. Ze škol tradičních byly v minulosti sloučeny školy – SPŠ nábytkářská Bystřice pod Hostýnem a SŠ obchodní a oděvní Bystřice pod Hostýnem v roce 2008.

Komentář: OU a PrŠ Zlín bylo přiřazeno ke Střední škole gastronomie a obchodu Zlín. Toto spojení nepatří mezi ideální a hodné následování vzhledem k rozdílné úrovni studijních předpokladů žáků jednotlivých škol. V letech 2008 – 2012 bylo provedeno celkem 15 optimalizačních zákroků ve středních školách.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se vzdělávali v roce 2010/2011 ve speciálních středních školách a SŠ, které jsou zřizovány ZK a MŠMT. Celkem se vzdělávalo 716 žáků ve skupinách oborů E. *Vzdělávání žáků se SVP formou integrace se stalo ve Zlínském kraji běžnou záležitostí všech typů škol.*

8.13 Olomoucký kraj

Demografický vývoj kraje kopíruje ve většině ukazatelů vývoj v celé České republice. Poslední desetileté období bylo charakteristické postupným zvyšováním počtu narozených dětí, které se rodily ženám z početně silných ročníků 70. let minulého století. V roce 2009 bylo dosaženo vrcholu (7134 živě narozených dětí), rok 2010 (6922 živě narozených dětí) již přinesl pokles, který přetrvával i v roce 2011 (6311 živě narozených dětí). V následujících letech můžeme očekávat další snižování počtu narozených dětí.

V roce 2003 bylo 15 – 18letých celkem 31313, v roce 2014 to bude 23017.

Olomoucký kraj v roce 2001 převzal zřizovatelské kompetence od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstva zemědělství ČR k 168 školám a školským zařízením, z toho bylo 80 středních škol. V roce 2005 převzal zřizovatelské kompetence ke dvěma příspěvkovým organizacím od Moravskoslezského kraje. Celkem Olomoucký kraj převzal zřizovatelské kompetence k 170 subjektům.

Optimalizace sítě škol a školských zařízení byla řešena ihned od převzetí zřizovatelských kompetencí a byla jednou z priorit Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje v roce 2003, v jehož rámci bylo konstatováno, že:

- a) kapacity škol nejsou plně využity a to vede k vysokým finančním nárokům na jejich provoz
- b) školy otevírající obory, o které je dlouhodobě malý zájem na trhu práce
- c) v následujících letech dojde k demografickému poklesu.

V následujících letech bylo v Olomouckém kraji realizováno 32 projektů a počet příspěvkových organizací byl snížen o 45.

V roce 2011 provedl Olomoucký kraj analýzu sítě škol a školských zařízení, při které vycházel především z:

- analýzy demografického vývoje
- uplatnitelnosti absolventů na trhu práce
- modelu ideální sítě škol.

Na základě analýzy schválilo zastupitelstvo Olomouckého kraje tři racionalizační projekty, které se v roce 2012 dotknou šesti středních škol.

Ve školním roce 2010/2011 bylo zapsáno v rejstříku 64 SOŠ a SOU a 20 gymnázií. Ve srovnání se školním rokem 2009/2010 došlo ke snížení počtu žáků SOŠ o 1 446. Největší pokles byl zaznamenán u studujících maturitních oborů – o 608. Počet studentů na gymnáziích se snížil o 406 oproti školnímu roku 2009/2010.

„Přestože Olomoucký kraj, na rozdíl od většiny krajů, od převzetí zřizovatelských kompetencí ke školám a školským zařízením aktivně přistoupil k racionalizaci sítě škol již od roku 2003, zpracuje v souladu s dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR do roku 2014 aktualizovanou strategii optimalizace sítě středních škol, kapacit středních (a vyšších odborných) škol a kapacit oborů vzdělání škol, a to především s ohledem na demografický pokles a uplatnění budoucích absolventů“, uvádí zpráva Olomouckého kraje, dostupné na WWW: <<http://www.kr-olomoucky.cz>>.

A dále cituji: *„Při očekávaném poklesu optimalizace sítě škol bude posuzována existence každé jednotlivé školy komplexně a s přihlédnutím ke všem ukazatelům vývoje vzdělávací soustavy v kraji. Optimalizaci středního školství, při zachování stávající úrovně státních dotací do krajské sítě školám je třeba využít ke zlepšení financování a materiálního zabezpečení jednotlivých středních škol“.*

Komentář: v roce 2009/2010 nedošlo k zásadním krokům v oblasti racionalizace škol. *Tyto kroky se připravují pro následující období.*

Z minulosti lze uvést sloučení Gymnázia Jana Blahoslava se Střední pedagogickou školou, Přerov, dále sloučení SOU stavebního Přerov se SOŠ a SOU technickým Přerov.

V roce 2010/2011 byly změny v síti škol provedeny zejména u ZŠ a MŠ. Střední školy nebyly optimalizovány.

8.14 Praha

V této závěrečné práci není Praha uváděna, *neboť není typickým příkladem kraje s jeho specifickými problémy – dopravní obslužnost, regionální rozmístění škol, rozdíly mezi většími a menšími městy, krajskými městy....*

Další údaje by pouze práci zneřehlednily. Praha má svá specifika a nelze jí porovnávat s ostatními kraji.

Komentář: závažnější změny v síti škol se chystají od roku 2012. V září 2011 byl podán návrh na sloučení 5 škol.

9 Střední školství v pohledu celé ČR

Počty středních škol a gymnázií v jednotlivých letech ukazuje tabulka č. 8.

Tabulka č. 8 Počet středních škol

Kraj	Školní rok 2008/2009		Školní rok 2011/2012	
	G	OŠ	G	OŠ
Středočeský	34	121	34	125
Jihočeský	26	75	25	74
Plzeňský	14	44	14	46
Karlovarský	11	32	10	32
Ústecký	23	95	23	86
Liberecký	14	46	14	41
Královehradecký	20	71	19	68
Pardubický	21	59	21	55
Vysočina	18	58	18	61
Jihomoravský	42	107	42	106

Olomoucký	20	81	20	81
Zlínský	17	63	17	61
Moravskoslezský	46	117	46	110

Zdroj: MŠMT

9.1 Reakce veřejnosti na slučování škol

Slučování škol v celé republice provází vesměs negativní postoje veřejnosti a dotčených škol (jejich žáků a pedagogů). Argumenty proti slučování jsou různé a zejména u gymnázií je jako hlavní uváděný nedostatečný počet žáků i přesto, že tyto školy mají žáků dostatek.

Proti slučování se také výjimečně postavil např. hejtman Jihomoravského kraje. Postoj MŠMT je jasný a ústy ministra školství byl oznámen na zasedání s hejtmany jednotlivých krajů – *je nutné snížit počet středních škol v rejstříku škol v souvislosti s nepříznivým demografickým vývojem.*

10 Analýza zjištěných údajů o nepříznivém demografickém vývoji v jednotlivých krajích ČR a o následném dopadu do středních škol včetně opatření zřizovatelů

Při analýze údajů z jednotlivých krajů byla stanovena následující kritéria, které je nutné vyhodnotit:

1. Jsou slučované školy oborově příbuzné?
2. Jak MŠMT a jednotlivé kraje ochrání školy výjimečně svým zaměřením?
3. Zpracovaly jednotlivé úřady demografický vývoj ve svém regionu?
4. Jak se řeší otázka víceletých gymnázií?
5. Je strategie slučování středních škol uvedena v koncepčních dokumentech kraje?
6. Byla již v minulosti provedena optimalizace středních škol (od roku 2001 – 2008)?
7. Jsou stanovena kritéria pro slučování škol v posledních letech, (2009-2012)?
8. Zohledňují zřizovatelé potřeby žáků se speciálními vzdělávacími

potřebami, jsou podporovány speciální SŠ?

9. Dochází ve všech krajích ČR k výraznému poklesu žáků středních škol?

Vyhodnocení jednotlivých indikátorů:

1. Jsou slučované školy oborově příbuzné?

Dochází nejen ke sloučení gymnází a obchodních akademií, ale také gymnází a středních průmyslových škol. V některých případech se jedná o obchodní akademie (OA) a střední odborné školy (SOŠ). Střední odborná učiliště (SOU) se nejčastěji slučují se středními odbornými školami (SOŠ) nebo integroványými středními školami (ISŠ). Střední průmyslové školy (SPŠ) jsou slučovány se středními odbornými učilišti (SOU). Výjimkou je sloučení střední školy řemeslné (SŠŘ) základní školy (ZŠ) a Odborného učiliště a Praktické školy (OU a PrŠ) v Soběslavi. U víceletých gymnázií (VG) dochází ke sloučení se 4letými gymnázii (G). Pokud je sledován stupeň vzdělání, v některých případech je sloučena organizace – vyšší odborná škola (VOŠ), střední odborná škola (SOŠ), střední odborné učiliště (SOU) a střední škola (SŠ).

Komentář: školy jsou slučovány *dle svého odborného zaměření, ale také mimo něj*. Spíše se slučují školy podle svého regionálního umístění (nejčastěji v konkrétním městě). Asi nejvíce diskutabilní je sloučení středních odborných škol (SOŠ) a zejména středních průmyslových škol (SPŠ) se středními odbornými učilišti (SOU).

Mnohdy je napácháno mnoho škod neuvážlivým spojením, kdy vznikne nový subjekt poskytující různé stupně vzdělání (*vyšší odborné vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou a zároveň střední vzdělání s výučním listem*). Na takovéto škole je zastoupené široké spektrum žáků s rozličnými vzdělávacími (ale i mentálními) schopnostmi. Mění se potom pohled veřejnosti (nejen laické, ale také rodičovské) na tato zařízení. Bohužel je to v neprospěch nově vzniklého subjektu směrem k vyšší úrovni vzdělávání. *Zejména oborové zaměření a rozdílná úroveň poskytovaného vzdělání* jsou příčinou protestů žáků, rodičů a veřejnosti proti slučování těchto škol.

2. Jak MŠMT a jednotlivé kraje chrání školy výjimečně svým zaměřením?

Ve většině případů se snaží MŠMT dostupnými regulačními nástroji chránit školy svým výjimečným zaměřením (tzv. rodinné stříbro) ve spolupráci se zřizovatelem těchto škol. Nejčastěji se mění normativ na jednoho žáka – navyšuje se. V důsledku demografického poklesu je ale otázkou, jak dlouho tato opatření budou účinná a zda nedojde k úplnému

utlumení oboru z důvodu naprostého nezájmu z řad žáků. Veřejnost se brání rušení těchto škol, ale je nutné si uvědomit, že příliv levného zboží zejména z Asijských zemí v době hospodářské recese znamená pro určitá řemesla citelné ztráty, co se týká zájmu o konkrétní obor.

3. Zpracovaly jednotlivé úřady studii demografického vývoje ve směru regionu?

Všechny krajské úřady zpracovaly studii demografického vývoje ve směru regionu. Tyto studie jsou uvedeny jako součást výročních zpráv o stavu vzdělávací soustavy v kraji nebo ve sloučené formě v koncepčním záměru v některých krajích. Tyto dokumenty existují samostatně s návrhy koncepčních a organizačních oddělení. Součástí bývá návrh na řešení optimalizace škol.

4. Jak se řeší otázka víceletých gymnázií?

Podle uvedených údajů se v některých krajích snižuje kapacita víceletých gymnázií, omezují se počty žáků v jednotlivých ročnících a třídách. Také existují optimalizační snahy, které prakticky vyústí ve sloučení se 4letými gymnázii nebo v menších městech se stanou jejich součástí (odloučeným pracovištěm).

Pokud mají víceletá gymnázia jako součást i čtyřletá gymnázia, je jejich situace na trhu škol snazší. U odborné i laické veřejnosti se vedou horlivé diskuse nad vzdělávacím cílem víceletých gymnázií, jejich zaměřením a zejména počtem. Je nutné si uvědomit, že by to měly být školy výběrové, ačkoliv nikde tuto klauzuli nenajdeme. Pokud by měla tato zařízení přijmout pouze děti mimořádně nadané (3 – 5 % v populaci), jejich počet by se radikálně snížil. Dá se říci, že počet mimořádně nadaných dětí je ve společnosti stejný jako mentálně postižených.

Základní školy protestují proti víceletým gymnáziím od počátku jejich vzniku po roce 1990 – důvodem je odliv žáků do těchto škol. Zejména Kraj Vysočina provedl krátké šetření, zda jsou základní školy připraveny vzdělávat žáky, kteří odchází na víceletá gymnázia. Výsledkem krátkého průzkumu je prohlášení ředitelů základních škol, že dokáží i ve vyšších ročnících vzdělávat žáky, kteří jsou přijímáni na víceletá gymnázia.

5. Je strategie slučování středních škol uvedena v koncepčních dokumentech kraje?

Na stránkách všech krajů je uveden materiál, týkající se slučování škol v daném regionu. Materiály se projednávají na zastupitelstvech kraje, radách kraje a poté se realizují prostřednictvím odboru školství na jednotlivých školách.

6. Byla již v minulosti provedena optimalizace středních škol v krajích (2001 – 2008)

V uvedeném období všechny kraje zrealizovaly změny v počtu škol ve svém regionu. Netýkalo se to pouze středních, ale také základních škol. Tyto změny byly podkladem pro další slučování v následujících letech.

7. Jsou stanovena kritéria pro slučování škol v posledních letech (2009-2012)

Pokud se krajský úřad rozhodl pro optimalizaci, kritéria jsou odlišná. Neexistuje jednotný náhled na maximální počty škol v kraji, minimální počty žáků v jednotlivých druzích škol, minimální počet žáků ve třídách nebo přepočtení minimálního počtu žáků na jednoho učitele.... Každý kraj má svá specifika, různé vzdělávací záměry a rozličná vzdělávací zařízení.

Po provedené optimalizaci v nedávné době (2009-2012) již byly v některých krajích konkrétně vyčísleny úspory – viz Jihomoravský kraj.

Hlavním kritériem pro slučování škol je úbytek žáků v jednotlivých školách. Úbytek se většinou vyjadřuje v %, u jednotlivých oborů, tříd a škol. Porovnávají se také například údaje z roku 2005.

8. Zohledňují zřizovatelé potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, jsou podporovány speciální SŠ?

Chceme-li hodnotit vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, nenajdeme jednotný náhled na tuto problematiku z řad učitelů a úředníků MŠMT. Integrované snahy ministerstva školství se přesunuly na krajské úřady a i proti vůli většiny učitelů *běžných základních škol* jsou tyto děti vzdělávány dnes již v převážné většině na těchto školách.

Situace se opakuje při přijímacím řízení na SŠ, kdy žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou vzděláváni v běžných středních odborných učilištích, a ne ve školách pro ně určených (v odborných učilištích a praktických školách).

Na středních odborných učilištích ve většině případů selhávají a pak přestupují do škol pro ně určených. Jelikož jsou kraje zřizovatelem i základních škol praktických, snaží se většinou sloučit tato zařízení s běžnými základními školami.

V oblasti středního vzdělávání již existuje velmi málo samostatných subjektů ke vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami (odborných učilišť). Tyto školy jsou vesměs sloučeny se středními odbornými učilišti (SOU).

Kraje ve svých zprávách o stavu vzdělávací soustavy sledují a pravidelně vyhodnocují vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

9. Dochází ve všech krajích k výraznému poklesu žáků středních škol?

V jednotlivých krajích dochází k výraznému poklesu počtu žáků středních škol. V podstatě se dá říci, že pokles je kvantitativně stejný v celé České republice.

11 Postoj MŠMT k počtu škol v síti veřejných škol a stanoviska hejtmanů

V prosinci 2010 představil ministr školství hejtmanům model ideální sítě veřejných středních škol. Tento dokument je klíčovým - jeho cílem je zkvalitnění úrovně našeho školství. Podle slov ministra je „nemocí celého systému hustá síť středních škol a velmi málo studentů. V důsledku toho prakticky každý žák může studovat.“ Ministr předložil hejtmanům nový model proto, aby do něj vložili konkrétní čísla, která povedou k reorganizaci sítě škol. Pod pojmem reorganizace se skrývá zrušení či slučování škol. Ministr dále sdělil, že „model ideální sítě středních škol vychází z demografických dat počtu škol, z platných vzdělávacích dokumentů a také z platů pedagogických pracovníků. V roce 2013/2014 by mělo být v systému o 6 000 pedagogů méně.“ Zároveň ministr odpověděl, že nebude povolovat vznik nových soukromých škol bez souhlasu hejtmanů.

11.1 Optimalizace škol – její možná rizika

O tzv. optimalizaci sítě škol se v různých obměnách mluví již od poloviny 90. let. Motivem vždy byla úspora finančních prostředků. Nejčastěji měla optimalizace podobu uzavírání (rušení) škol s malým počtem žáků/studentů, resp. jejich slučování (integrace).

V současné době se v některých zemích, i u nás, objevuje myšlenka optimalizace sítě cestou slučování škol znovu. Charakteristické pro tyto návrhy (údajná řešení) je, že probíhají

v situaci souběhu demografického poklesu, výrazné restrikce veřejných prostředků do sektorů veřejného zájmu či veřejné služby (neutrálně označované jako „ekonomická krize“) a kritiky vzdělávacího systému ve světle klesajících výsledků žáků českých základních škol.

Demografický pokles byl třeba v některých zemích příležitostí, jak snížit počty žáků ve třídě a rozbit školy – tovární kolosy. Velké školy (nad 1 000 žáků/studentů) totiž všude ve světě charakterizují negativní jevy: zvýšený výskyt agresivních projevů, šikany a kriminality, vznik společenství žakovské kontrakultury, gangů, pokles výsledků vzdělávání, tj. vzdělávací kvality, zvýšené náklady na řízení (jen monitorování dění ve škole vedlo ke zvýšení počtu pedagogů, najímání soukromé ostrahy apod). Zachování menších škol nepůsobí ovšem samospasně – pozitivní efekty přináší, pokud je doprovázeno kvalitním dalším vzděláváním učitelů, zavedením autoevaluačních mechanismů apod.

„V zemích, kde se prosadil tzv. manažerský systém řešení problémů školství, až příliš často vidíme naopak následný nárůst finančních prostředků na různé externí služby - tzv. outsourcing“ (Štěch, Věda a výzkum, 2010).

Štěch dále uvádí: „Vezmeme-li v úvahu problém klesajících výsledků českých žáků, pak je nutno si uvědomit, že výsledky v PISA šetřeních (platí o ZŠ) zejména pro ČR potvrdily největší meziškolní a meziregionální diference mezi zeměmi OECD. Tedy, že klesající průměrné výsledky zakrývají třeba i zlepšující se výsledky některých škol, měst, regionů. Dále, jiná výzkumná šetření jasně prokazují, že výsledky žáků z menších tříd jsou lepší než výsledky žáků z velkých tříd“.

Budou-li všechny rozmanité instituce, z nichž každá má své odlišné a specifické společenské poslání, pod jednou střechou, lze vysoce pravděpodobně očekávat nejspíš skrytou formu několika oddělených dílčích institucí pod formální nálepkou jedné školy a v průběhu času i rostoucí ztráty – případná krátkodobá úspora (ani to si nemůže být nikdo jistý) bude vyvážena ztrátami na kvalitě.

11.1.1 Úloha středních škol ve společnosti a v menších městech

Střední školy plní ve společnosti více funkcí: sociální, kulturní, osobnostně rozvojovou i ekonomickou (příprava pracovní síly). I když už se ve společnosti začíná zcela nekriticky prosazovat úzce ekonomický pohled (krátkodobé cíle, bezprostřední úspory atd.), je třeba ho kriticky přezkoumat.

Kulturní funkce středního vzdělávání je nesporná. *Ekonomická kritéria i v minulosti ustupovala do pozadí.* V případě základního vzdělání známe z čistě ekonomického hlediska

neefektivní udržování *malotřídek* – často právě jen z důvodu „kulturní“ funkce v dané lokalitě. Zdá se, že i relativně neekonomické udržování středních škol v menších městech může hrát stejnou roli. „Pro obyvatele regionu znamená prosazení pravidla jedno město – jedna střední škola určitou ztrátu kulturní diverzity s důsledky, které se podobají ztrátě biodiverzity. Každý typ školy totiž rozvíjí svůj odlišný étos, klima, vyzařování do obce i regionu. To neznamená, že jedna je nutně lepší než druhá – hodnota je především v tom, že nejsou stejné a že se neusiluje procesy manažerské standardizace“ (Štěch, Věda a výzkum, 2010).

Existence středních škol v menších městech má velký význam nejen z hlediska kulturního a ekonomického (z pohledu zaměstnanosti a pracovních příležitostí), ale také z hlediska prezentace města, vzdělávacích možností ve městě atd.

Je nutné zvážit ještě následující skutečnosti:

„Vzdělávání v naší kultuře a evropské tradici vůbec se stále ještě dělí na linii více akademickou (gymnaziální) a více odborně (profesně) orientovanou. Ukazuje se, že právě silné gymnaziální vzdělávání nejen zvyšuje vzdělanostní úroveň země jako celku, ale také nejlépe vybavuje tzv. průřezovými dovednostmi (kompetencemi) : řešit problémy, komunikovat, myslet kriticky atd. Pokud se v *minulosti* uvažovalo o změnách, pak spíše o *posílení akademického typu vzdělávání*. Ještě v roce 1996 zpráva expertů OECD pod vedením Čerycha, Kotáska, Jallade a Soetarda kritizovala ČR za to, že podíl studentů v gymnáziích stagnuje a *narůstá počet středoškoláků v nestabilních SOŠ vázaných příliš na momentální potřeby trhu práce* (jehož „rozmary“ a proměny jsou dobře známé) a doporučila posílit gymnázia, varovala před nekontrolovaným nárůstem odborných škol. Situace se od doby příliš nezměnila. *Proto se ukazuje, že prospěšná může být integrace odborných škol s příbuznými obory, zatímco integrace škol napříč základními vzdělávacími liniemi (gymnázia, lycea, SOŠ, SOU) by byla originálním experimentem, který by v evropské kultuře znamenal především vzdělávacího „kočkopsa.“* (Štěch, Věda a výzkum, 2010).

12 Ideální model slučování škol, úloha managementu při slučování škol

Následující kapitola bude spíše zamyšlením nad stávajícím stavem v optimalizaci sítě škol a nad postojem krajských úřadů k této problematice. Snahou autora je na základě dosavadních zkušeností, petičních akcí proti slučování a ostatních objektivních informací sestavit několik základních kritérií, která by měla být brána v úvahu při slučování škol.

Při slučování škol je nutné respektovat následující kritéria:

A) Umístění školy

– zda je možné je v rámci města, regionu a s přihlédnutím k dopravní obslužnosti sloučit s jinou. Zohlednit je nutné dojíždění studentů do nově vzniklého subjektu.

Svá specifika mají některé okrajové části kraje, kde by zrušení oboru vedlo k odlivu zájmu do vzdálených center sousedního kraje. *A každý kraj má zájem, aby bylo vzdělávání realizováno v co největší míře právě v jeho regionu.*

B) Oborová příbuznost škol

Ideální je zachovat kritérium oborové příbuznosti škol.

Například:

- a. víceletá gymnázia + 4letá gymnázia
- b. střední odborné školy + integrované střední školy + střední průmyslové školy
- c. střední odborná učiliště pokud možno s jinými učilišti nebo odbornou školou se stejným zaměřením.

Pokud nebude dodrženo pravidlo stejného oborového základu slučovaných škol, lze jen stěží hovořit o zvyšování kvality výuky.

C) Majetkové vztahy

Pokud dochází ke sloučení škol a následně dojde k „sestěhování“ do jedné budovy, používání jedné tělocvičny, dílen nebo jídelny, je to ideální. Lze tak snadno vyčíslit úsporu na energiích, údržbě a opravách prostor. Dochází tím k efektivnějšímu hospodaření škol.

Pokud se ale sloučí školy pod „jednu hlavičku“ a zůstanou veškeré budovy v užívání původních subjektů a prakticky se nezmění hospodaření těchto škol, stěží můžeme mluvit o ekonomické efektivitě slučovaných škol.

D) Personalistika

Sloučení škol s sebou nese nepříjemné personální důsledky. Omezují se úvazky učitelům, ruší se místa provozním pracovníkům nebo se výrazně redukují. I v tomto případě lze přímé náklady na vzdělávání snadno vyčíslit a vyhodnotit, zda bylo v této oblasti dosaženo záměru – ušetřit finanční prostředky na platech pracovníků.

Ředitel nově vzniklého subjektu je tak postaven před velmi závažné rozhodnutí : kdo se stane nadbytečným, jak snížit učitelům jejich přímou pedagogickou činnost / úvazky/, které odborníky bude potřebovat a které musí propustit.

E) Zohlednění individuálních vzdělávacích potřeb žáků.

Pokud se jedná o školy sloužící žákům s různým druhem zdravotního postižení – mentální, smyslové, tělesné ..., je nutné velmi pečlivě zvážit, zda a vůbec s jakou školou lze toto zařízení sloučit. Mnohdy dochází k „hromadné integraci“ těchto žáků do běžných druhů a typů škol a tím dochází k samovolnému zániku „speciálních“ škol.

F) Zachování tradičních oborů

Tradice u některých oborů je zárukou kvality a dobrých materiálních podmínek pro konkrétní obory, které byly příslušnými školami vyučovány. Je nutné udržet tyto obory i za cenu zvýšení normativu pro vzdělávání na žáka.

Je pravdou, že zastupitelstva krajů toto hledisko respektují a pečlivě zvažují sloučení či zrušení škol výjimečných svým zaměřením.

Zřizovatelské kompetence – kraj nebo obec?

Velmi diskutabilní otázkou je změna zřizovatele (*zejména v menších městech*). Kraj se tak chce zbavit zřizovatelských kompetencí a tyto přenesse na obec (viz předch.).

Škola je potom postavena před následující možností: buď sloučit s jinou školou ve větším městě a vytvořit tak jakési odloučené pracoviště nebo se jejím zřizovatelem stane obec a ze svého rozpočtu ji bude financovat. Obce tak stojí před závažným rozhodnutím: nechat školu sloučit s jinou a připravit se o jedinou střední školu ve městě nebo vzít na svá bedra zřizovatelské kompetence a financovat ji ze svého, již tak útlého rozpočtu a za pár let řešit podobnou situaci jako kraj nyní.

Např. Kraj Vysočina s obcemi vyjednával o převzetí zřizovatelských pravomocí pro střední školy.

12.1 Management školy a jeho úloha při slučování škol

12.1.1 Řízení změn v podmínkách škol

Sloučení škol a následné provedení změn patří v managementu k těm nejobtížnějším úkolům. Nutné je získat lidi pro provedení změn. Je důležité, aby škola dokázala reagovat na všechny podněty a udržovala tak potřebnou rovnováhu mezi školou a jejím okolím s cílem zachovat tuto rovnováhu dochází například:

- a) *ke změnám strategie* školy (otevřenost ke komunitě, zaměření vzdělávací nabídky školy...)
- b) *ke změnám realizačních procesů* a pracovních postupů jednotná spolupráce s rodiči, posílení diagnostické činnosti učitelů, týmová spolupráce učitelů při přípravě a realizaci

společných projektů

c) ke změnám v řízení participace pracovníků na rozvoji a řízení školy atd. ...

Většina změn v organizaci nikdy neprobíhá jako jednorázová akce. (Urban, 2003). Dále uvádí obecný model řízení změn, který obsahuje *základní fáze změny*:

1. fáze – je označována jako fáze uvolnění stávající podoby organizace. V podmínkách školy je to situace, kdy se vedení škol, které mají realizovat změny, uvědomuje, že již stávající praxe neodpovídá skutečnému stavu.

Je nutné si položit otázku „kde jsme nyní“?

Vedení školy vyhodnocuje současnou situaci školy a zvažuje, jak by měla škola reagovat na optimalizační snahy a jak má být připravena na budoucí požadavky. Rozhodujícím faktorem této první fáze je překonání odporu pracovníků školy ke změně.

2. fáze procesu je označována Urbanem (2003) jako fáze transformační. Tato fáze začíná formulací nové cílové podoby – vize.

Pro dosažení vize, konkrétně podoby změny, je zapotřebí zpracovat a poté uskutečnit realizační projekt, který zahrnuje změny ve třech základních oblastech.

Změny:

a) strukturální

b) kulturní

c) individuální.

Strukturální změny se týkají organizace práce a způsobů řízení škol – pracovníci se navzájem schází a spolupracují, u sebe navzájem hospitují, pracovníkům je umožněno se podílet na řízení atd. ...

Mohou se také měnit technologie a pracovní postupy (např. diagnostické nástroje za účelem získání podkladů pro autoevaluaci školy, realizace nového systému kontrolní činnosti, inovace přístupu ke studentům v duchu nové školy, využívání učeben ...).

Nově jsou také vymezeny pracovní pozice. Vedení 2 škol je podrobena personální reformě, jejíž realizace má za úkol zefektivnit způsoby řízení a ušetřit mzdové náklady na tyto pozice.

Kulturní změny – promítají se ve vzájemných vztazích a v chování mezi pracovníky navzájem, mezi vedoucím a pracovníky. Může k nim *přispět změna řídicího stylu*. Lze využít například styl participativní místo autoritativního nebo využití koučování.

Je nutná preference správných hodnot nové organizace vedení školy.

Individuální změny – jsou zaměřeny na to, aby byly podpořeny žádoucí změny pracovního chování jednotlivých pracovníků. Spočívají ve vytvoření nových pracovních schopností u jednotlivých pracovníků, v podpoře i vytváření žádoucích pracovních postojů.

Základní předpoklady pro úspěšné provedení změny

Aby bylo provedení změny úspěšné a k zamýšlené změně opravdu došlo, je zapotřebí zajistit splnění určitých podmínek a předpokladů.

Základní předpoklady a nutné podmínky potřebné k provedení změny jsou následující:

tlak na provedení změny + jasná vize + způsobilost prověřit změnu + odvaha provést první krok = ZMĚNA.

Tlak na provedení změny vychází většinou z vnějšího okolí školy. Při sloučení škol je prvotním podkladem rozhodnutí o sloučení kompetentním orgánem – např. odsouhlasením zastupitelstvem a radou kraje.

Tlak na provedení změny vychází ojediněle a spíše výjimečně z vnitřního prostředí školy – obava o existenci školy v důsledku stálého snižování počtu žáků a snaha existovat jako součást stabilního, ekonomicky silnějšího subjektu. Iniciátorem této změny pak může být buď vedení školy nebo pracovníci školy. Na školách existuje mnoho aktivních pracovníků, kteří působí jako zdroj inspirace a motor změn.

Může dokonce nastat i situace, kdy pracovníci nečekají na řízení změn shora (vedením školy), ale začnou ji sami v rámci svých možností uskutečňovat. Je chybou ale plánovat a realizovat změnu jen pro změnu samu. Zcela bez důvodu a jenom proto, že školy v okolí nějaké změny absolvují. Pod pojmem „jasná vize“ je míněna rámcová představa budoucího stavu, která mobilizuje veškerý tvůrčí potenciál účastníků změny.

Woot, de, 1996 uvádí: „chybí-li jasná vize, proběhne místo úspěšné změny rychlý start, která brzy splaskne.“ Je nutné, aby tato vize byla formulována dostatečně konkrétně a vycházela z analýzy stávajícího stavu. Pracovníci nejnáze akceptují změnu jsou-li přesvědčeni o tom, že setrvání v dosavadním stavu nepřispívá další existenci školy.

Pro realizaci změny je optimální, když vedení školy změnu podporuje, přebírá odpovědnost a funguje jako její motor.

Předpokladem pro úspěšné provedení změny je odvaha udělat první krok. To znamená vypracovat projekt realizace obecných a posléze konkrétních cílů, na kterých se budou pracovníci podílet.

Význam lidského faktoru v přípravě a realizaci změny

Za normálních okolností převládá u lidí spíše odpor ke změně (Prášilová, 2006). Uvádí dále, že podle mezinárodních výzkumů má při zahájení program změn 60 – 80% obavy z těchto změn nebo k nim zaujímá odmítavý postoj. Dochází-li ke sloučení škol, je příčinou obav ze změn často strach z neznámého tendence k setrvačnosti, spokojenost, strach ze ztráty pracovního místa či pracovních výhod.

Dále Prášilová (2006) uvádí, že jedním ze způsobů, jak zjistit skutečné příčiny odporu lidí ke změně, je metoda **ADCOM**, která je tvořena prvními písmeny pěti slov vymezujících zmíněná hlediska:

Ability (přípravenost)

Direction (nasměrování)

Competence (způsobilost)

Opportunity (příležitost)

Motivation (motivace).

Reakce pedagogů na změnu mohou nabýt vážných forem, které budou signalizovat přítomnost stresu.

Typické jsou 4 způsoby individuálních reakcí, které se mohou stát skupinovými:

- a) zamrznutí – odevzdání se osudu
- b) útěk – nemoc, absence, odchod ze školství, důchod, konzumace alkoholu, atd.
- c) boj – neústupnost, odolávání, osočování, vyvolávání konfliktů
- d) učení – hledání informací, diskuze v týmu, studium literatury, přizpůsobení se změnám.

12.1. 2 Problematika synergie u slučovaných škol – pojetí v moderním managementu

Synergie znamená „společné působení, součinnost“ (Akademický slovník, 1998, str. 725, Akademia). Pojem „synergie“ je odvozen z řeckého slova „synergos“. Znamená „pracovat společně“, popř. v ekonomické terminologii „kooperovat“ (Vodáček; Vodáčková, 2009, str. 290).

Podle Br. Petera Corninga je synergie „sdružené neboli kooperační efekty, které jsou vytvářeny dvěma nebo více částicemi, prvky nebo organismy – efekty, jež nelze jiným způsobem získat“ (Nature s Magic, str. 2). V rozsáhlé odborné literatuře lze najít desítky dalších definic synergie. V moderním managementu lze najít mnoho definic. Neexistuje jednoznačná uznávaná interpretace. Exaktnost definic a vysvětlení je spíše výjimkou. Jak uvádí Vodáček; Vodáčková, (2009, str. 292) – v důsledku vzájemné kooperace podsystémů

vzniká *nové celistvé chování systému*, kde pak synergií rozumíme vznikající kooperační efekt. Z celistvého chování ani ze vzniklé synergie nelze zpětně usuzovat, jaký podíl na tom mají kooperující dílčí podsystemy“. Jako synergií označujeme změnu chování a vlastnosti systému vlivem vytvoření interakčního působení jako dílčích podsystemů.

Z uvedeného lze odvodit, že *nový subjekt vzniklý sloučením dvou a více organizací je ovlivňován interakčním působením původních subjektů*.

Výsledkem těchto interakcí je synergický efekt, který charakterizuje rozdíl od situace, kdy by uvažované subjekty fungovaly bez těchto interakcí.

Synergickým efektem se rozumí výsledek interakčního působení – tedy výsledné působení sloučených školy – konečný stav nebo proces synergického působení.

Interakcí rozumíme vzájemné působení mezi podsystemy (sloučenými organizacemi), a to ve formě komunikačních a organizačních vazeb.

- a) Pokud dva podsystemy (např. 2 školy) konstruktivně spolupracují, pak lze předpokládat, že výsledek této kooperace bude pro ně mít charakter *pozitivního synergického efektu*. Znamená to, že společně vytvoří více, či lépe, než by byl součet efektní činnosti každého podsystemu fungujícího samostatně. Oba systémy mají navzájem stejné či alespoň nekonfliktní cíle či zájmy. Jde především o sjednocení představy jak spolupráci realizovat a tak zvaně si „nepřekážet“.
- b) Pokud 2 podsystemy (např. 2 školy) si ve své činnosti konkurují, překáží si a svými záměry si vzájemně škodí, pak se jedná o negativní kooperaci a předpokládá se *negativní synergický efekt*. Takto vzniklý subjekt více ztrácí, než získává. Z tohoto spojení vznikají spíše ztráty vzniklé konkurenčním soupeřením.

Pokud ale chceme objektivně zhodnotit, zda se jedná o pozitivní, negativní nebo neutrální synergický efekt musíme zvážit tato kritéria:

- a. volba hodnotících hledisek
- b. konečný výsledný synergický efekt.

Obě hlediska musíme zvažovat souběžně. Je nutné stanovit, v jakém časovém období bude hodnocení provedeno. Je těžké u sloučených škol toto období jednoznačně stanovit. Bude se ale patrně hodnotit vždy po uplynulém školním roce. Ten první ale bude mít spíše informativní charakter.

Souhrnem: Synergické efekty závisí na změnách fungování vazbově propojených podsystemů a na fungování interakčních vazeb. Například při dobré souhře učitelů sloučených škol jejich

spolupráce nemusí záležet jen na znalostech a dovednostech, ale na změnách jejich interakce v důsledku pracovní atmosféry vytvořené vedením školy.

Problematicke synergie se věnuje také J. Plamínek (Vedení, 2011) , který k uvedenému pojmu uvádí:“ jednotliví lidé se mohou těšit na výjimečné úspěchy, ovšem ve firmách, organizacích a společnostech se spíše očekává, že budou částmi nějakého celku, Firmy jsou zakládány ve víře, že lidé společně dosáhnou více, než by dosáhli jednotlivě.“ A dále uvádí: “ společným úsilím mohou ovšem dosáhnout více než součtu, často když dělají či nabízejí každý něco jiného.“

12.1.3 Týmová spolupráce v nově vzniklých subjektech

Rozdíly mezi lidmi v týmu se projevují v tendenci k rozdělení rolí, a to rolí formálně přidělených i rolí spontánně obsazovaných (Plamínek, 2011, str. 96). Rozdílnost se projevuje ve formálních rolích.

Působí-li tým v rámci většího celku, ovlivňuje jej v jeho sdílení kultura tohoto prostředí. Je-li tímto celkem firma, jedná se o firemní kulturu.

Kulturu ovlivňují nejvíce vztahy mezi lidmi a vztahy lidí k firemním myšlenkám. Při slučování škol se tvoří nové týmy, vytváří se nový tým z pracovníků obou škol.

Na začátku vývoje jsou lidé spolu seznámeni, těsně potom bývá středem jejich zájmu rozdělení vlivu ve skupině. Vytvářejí se pozice nové, některé se slučují.

Samostatnou kapitolou jsou změny v managementech slučovaných škol a změny v ředitelských postech.

12.1.4 Slučování škol z pohledu ředitele

Prozíravý ředitel sloučené organizace si musí být vědom problémů i rizik (čili slabých stránek) a měl by proto promýšlet taková opatření, která by jim co nejvíce předcházela.. Důležité je soustředit se na mezilidské vztahy mezi dvěma dříve oddělenými pracovišti. Je důležité zvážit, jaké změny je třeba udělat, kolik jich je nutno učinit a jak rychle.

Úkolem vedení školy je nepřipustit, aby se v důsledku změn snížila úroveň některého ze sloučených zařízení, musí se neustále sledovat a zdůrazňovat společné cíle, je třeba stále zvyšovat provázanost a spolupráce mezi školami, využívat příležitosti k motivaci pro „společný cíl.“

Nesmíme zapomenout na podporování tvůrčí atmosféry, určovat hlavní úkoly a hodnotit.

Je nutné sledovat činnost nově vytvořených týmů, jejich spolupráci (viz. předchozí). Z pohledu ředitele nového subjektu je jeden z nejzávažnějších osobních úkolů zařazení původního ředitele na pracovní pozici. Jako možnost se nabízí nejčastěji zástupce ředitele nebo v případě odloučeného pracoviště vedoucí tohoto pracoviště.

Spolupráce mezi nově vzniklými školami je v oblastech: pedagogické, didaktické a psychologicko-sociální.

Při spojení škol je nutné zajistit dobré fungování zejména v těchto oblastech: ekonomika, personalistika, organizace, administrativa, pedagogika a didaktika.

Vedení školy i ostatní pracovníci musí pracovat na budování dobrého image obou škol a připravovat pro žáky kvalitní a atraktivní vzdělávací program.

Z pohledu marketingu musíme věnovat pozornost tištěným informačním materiálům a internetovým stránkám. Je nutná všeobecná informovanost školské veřejnosti a rodičovské veřejnosti o společných cílech a poslání školy.

13 Závěr

Nacházíme se ve složité době demografického poklesu. Počet studentů rychle ubývá. Současně máme *signály o snižování úrovně českého školství*.

Procházíme obdobím výrazné ekonomické recese a jejich dopadů. Právě v této době vznikala diplomová práce - v *období* voleb do krajských zastupitelstev, jednání hejtmanů s Ministerstvem školství, vyjednávání krajských úřadů s městy, s řediteli dotčených škol a s dalšími kompetentními orgány.

Je možné, že mnoho navrhovaných změn nebude realizováno, ale je také pravděpodobné, že postupem času budou tato opatření ještě bolestivější a budou provedena s větší razancí a důsledností. *Proto je nutné na tuto práci pohlížet z časového hlediska jako na aktuální v době jejího vzniku.*

Společným cílem pracovníků ve školství je kvalitní středoškolské vzdělávání, flexibilně reagující na změny ve vzdělávacích potřebách studentů (rekce na trh práce).

Je nutné systémovými kroky podpořit školy na cestě ke zlepšování jejich kvality. Smyslem navrhovaných opatření by mělo být soustředit ekonomický i lidský potenciál do zvyšování kvality.

Příprava realizace konkrétních kroků vyžaduje maximální spolupráci vedení škol, jejich nadhled, pragmatický přístup, otevřenost a schopnost vysvětlení situace ve školních týmech.

Odpovědnost za kvalitu i efektivitu současně a povinnost činnost opatření jsou základními přístupy, které umožní řešit demografický pokles ve složitých ekonomických podmínkách.

Asi největší díl odpovědnosti *je na našich zákonodárných orgánech*, na jejich přístupu k budoucí podobě vzdělávání, *na přístupu MŠMT ČR* a v neposlední řadě - na úrovních kraje - *na zastupitelstvech krajů*.

Mnoho optimalizačních snah provází petiční akce a protesty veřejnosti. Petice vznikají na podporu zachování škol, veřejnost v menších městech se brání zrušení často jediné střední školy, která zde plní mnoho funkcí, ne pouze vzdělávací. A to je právě důvod, proč se v některých případech jedná se starosty měst a jejich zastupiteli o budoucí podobě školy a zejména o zřizovatelských pravomocích města – zvažuje se efektivnost této změny, možná rizika a zejména ekonomické důsledky.

Je nutné si uvědomit, že obdobné problémy, které nyní řeší krajský úřad, bude řešit i městský úřad, který se k tomuto kroku rozhodne. Je jisté, že *studentů středních škol nebude přibývat, tendence jsou právě opačné*. To může za pár let vést k tomu, že města budou muset své školy zrušit sami, protože to pro ně nebude ekonomicky únosné.

Je na ředitelích škol, na jejich intuici, odhadnout včas dopad demografického vývoje na své škole, včas začít jednat o zmírnění následků a provést změny, které tyto nepříjemné dopady alespoň zmírní.

Použitá literatura

Monografie

1. ALDER, H. *NLP pro manažery*. Praha: Pragma, 1997. ISBN 80-7205-473-2
2. BACÍK, F. *Škola a její management pod lupou*. Praha: UK Praha, 2006. ISBN 978-80-7290-379-5.
3. BĚLOHLÁVEK, F. *Jak řídit a vést lidi*. Praha: Computer Press, 2000
4. FEŘTEK, T. *Ředitelská kuchařka*. Kladno: AISIS, 2002. ISBN 90-238-8600-2.
5. HÁJKOVÁ, V. *Integrativní pedagogika*. Praha: IPPP, 2005. ISBN-80-86856-05-4
6. KERROVÁ, S. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-147-9
7. KOCIÁNOVÁ, R. *Personální činnosti a metody personální práce*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012
8. PLAMÍNEK, J. *Vedení lidí, týmů a firem*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3664-8.
9. PLAMÍNEK, J. *Synergický management: Vedení, spolupráce a konflikty lidí ve firmách a týmech*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-258-5
10. PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: UP v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1415-5.
11. PRŮCHA, J; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: PORTÁL, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
12. SVĚTLÍK, J. *Marketingové řízení školy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-994-9.
13. SVĚTLÍK, J. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996. ISBN 80-902200-8-8.
14. VODÁČEK, L.; VODÁČKOVÁ, O. *Moderní management v teorii a praxi*. 2. rozšířené vydání. Praha: Management PRESS, 2009. ISBN 978-80-7261-197-3.

Ostatní zdroje

1. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0607-9
2. *Eurydice: Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2009/2010* [online]. Dostupné na WWW:<<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>>.
3. McKinsey&Company, *Klesající výsledky českého základního a středního školství: fakta a řešení*. Praha, 2010
4. Odborná skupina organizace výzkumu České fyzikální společnosti. *Slučování škol jako metoda optimalizace? Referát*. 2011
5. Raadce učitele. Raabe. Ročník 2008, 2009, 2010, 2011
6. Řízení ve školství. Ročník 2009 – 2012
7. Vedení školy v praxi. Raabe. Ročník 2008, 2009, 2010
8. Speciál pro střední školy. Ročník 2008 – 2012
9. Škola a právo. Raabe. Ročník 2008, 2009, 2010
10. Školské zákony. Praha: Golden Books, s.r.o., 2012
11. Školství, časopis. Ročník 2011. Číslo 01
12. Učitelské noviny. Ročník 2008 – 2012
13. Věda a výzkum, 2010
14. Vývojová ročenka školství v České republice. 2011
15. Zákon č. 561/2004Sb., o předškolním, základním a vyšším odborném vzdělávání (školský zákon)

Internetové zdroje

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje. 2012 [online].

Dostupné na WWW:<<http://kr-moravskoslezsky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje. 2012 [online].

Dostupné na WWW:<<http://kr-plzensky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-jihomoravsky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-lbc.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Ústeckého kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-ustecky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Pardubického kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-pardubicky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-zlinsky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-olomoucky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-vysocina.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královehradeckého kraje. 2012 [online].

Dostupné na WWW:<<http://kr-kralovehradecky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Středočeského kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-stredocesky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-karlovarsky.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihočeského kraje. 2012 [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-jihoceskeho.cz/dlouhodobě-zamery-vzdelavani/>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Moravskoslezském kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-moravskoslezsky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Plzeňském kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-plzensky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-jihomoravsky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Libereckém kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-lbc.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Ústeckém kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-ustecky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-pardubicky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ve Zlínském kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-zlinsky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Olomouckém kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-olomoucky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-vysocina.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Královéhradeckém kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-kralovehradecky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-stredocesky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-karlovarsky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji za školní rok 2010/2011, [online]. Dostupné na WWW:<<http://kr-jihocesky.cz/vyrocní-zpravy>>.

Webové stránky Moravskoslezského kraje [online],
dostupné na WWW:<<http://www.kr-moravskoslezsky.cz>>.

Webové stránky Plzeňského kraje [online], dostupné na WWW:<<http://www.kr-plzensky.cz>>

Webové stránky Jihomoravského kraje [online],
dostupné na WWW:<<http://www.kr-jihomoravsky.cz>>

Webové stránky Libereckého kraje [online], dostupné na WWW:<<http://www.kr-lbc.cz>>

Webové stránky Ústeckého kraje [online], dostupné na WWW:<<http://www.kr-ustecky.cz>>

Webové stránky Pardubického kraje [online],
dostupné na WWW:<<http://www.kr-pardubicky.cz>>

Webové stránky Zlínského kraje [online], dostupné na WWW:<<http://www.kr-zlinsky.cz>>

Webové stránky Olomouckého kraje [online],
dostupné na WWW:<<http://www.kr-olomoucky.cz>>

Webové stránky Kraje Vysočina [online], dostupné na WWW:<<http://www.kr-vysocina.cz>>

Webové stránky Královéhradeckého kraje [online],
dostupné na WWW:<<http://www.kr-kralovehradecky.cz>>

Webové stránky Středočeského kraje [online],
dostupné na WWW:<<http://www.kr-stredocesky.cz>>

Webové stránky Karlovarského kraje [online],

dostupné na WWW:<<http://www.kr-karlovarsky.cz>>

Webové stránky Jihočeského kraje [online],

dostupné na WWW:<<http://www.kr-jihocesky.cz>>

Ostatní internetové zdroje:

www.jihlavské-listy.cz

www.msmt.cz

www.malysz.cz

www.denik.cz

www.tydenik-skolstvi.cz

<http://www.to09.cz/regiony/vysocina/nasi-poslanci>

<http://www.novinky.cz/domaci/240041-kvuli-nedostatku-deti-se-slouci-ci-zanikne-27-strednich-skol>

www.mestovm.cz/cs/dalsi-institute/skolstvi/slucovani-strednich-skol

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/cro-1-radiozurnal-slucovani-zakladnich-a-strednich-skol>

<http://www.jihlavske.listy.cz/blog/2011/02/03/jak-na-slucovani-strednich-skol/>

<http://ceskatelevize.cz/ct/regiony/134205-koncept-slucovani-strednich-skol>

<http://zpravy.idnes.cz/slucovani-strednich-skol-pomuze-firemnim-skolkam>

<http://www.i-noviny.cz/novy-bor/slucovani-strednich-skol-se-nevyhneme>

<http://modernibrno.cz/aktualita/Slucovani-skol-kraj-zrusil-113-mist-a-usetril-desitky-milionu>

<http://budejovice.idnes.cz/jihoceske-stredni-skoly-ceka-slucovani-vyvolava-to-protesty>

<http://ceskydomo.cz/praha9/devitku-zasahne-planovane-slucovani-strednich-skol>

<http://www.stalose.cz>

www.novinky.cz

<http://www.preloucko.cz>

<http://www.novinky.cz/domaci/243285-studentu-ubyva-slouci-se-az-100-strednich-skol>

<http://turnovskovakci.cz/>

<http://ciselnik.artega.cz/kraje>

http://student.kr-moravskoslezsky.cz/demograficky_vyvoj

<http://verejnasprava.kr-moravskoslezsky.cz>

<http://www.malysz.cz/clanky>

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/seznam-opro-s-kontakty>

<http://www.firmy.cz/Institute-a-urady/Samosprava/Krajske-urady>

<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>

Seznam zkratek

KÚ – krajský úřad

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MO – Ministerstvo obrany

MV – Ministerstvo vnitra

MS – Ministerstvo spravedlnosti

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

SŠ – střední škola

ÚIV – Ústav pro informace ve vzdělávání

G – gymnázium

G – 8leté gymnázium

OA – obchodní akademie

SOŠ – střední odborná škola

SOU – střední odborné učiliště

OU – odborné učiliště

PrŠ – praktická škola

ZŠ – základní škola

ISŠt – integrovaná střední škola technická

VOŠ – vyšší odborná škola

SZŠ – střední zdravotnická škola

SOUř – střední odborné učiliště řemeslné

DD – dětský domov

SPŠ – střední průmyslová škola

OŠMS – odbor školství, mládeže a sportu

DLZ – dlouhodobý záměr ve vzdělávání

DZČR – dlouhodobý záměr České republiky

PPP – pedagogicko – psychologická poradna

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Věková struktura populace

Tabulka č. 2 Počet žáků soukromých a církevních škol

Tabulka č. 3 Počty škol a žáků na jednotlivých druzích škol

Tabulka č. 4 Průměrné roční jednotkové náklady na dítě/žáka/studenta

Tabulka č. 5 Počet žáků středních škol a konzervatoří podle úrovně vzdělávání

Tabulka č. 6 Makroekonomické ukazatele školství

Tabulka č. 7 Vývoj celkového počtu žáků ve středním vzdělávání

Tabulka č. 8 Počet středních škol

Seznam grafů

Graf č. 1 – Průměrná velikost střední odborné školy (SOŠ)

Graf č. 2 – Průměrná velikost střední školy (G)